

Aktorski i partnerski efekti tjelesne privlačnosti na zavist kod najboljih prijateljica

Gajski, Lovro

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:141686>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-16**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

Sveučilište u Rijeci
Filozofski fakultet u Rijeci
Diplomski studij psihologije

Lovro Gajski

**Aktorski i partnerski efekti tjelesne privlačnosti na zavist
kod najboljih prijateljica**

Diplomski rad

Rijeka, 2020.

Sveučilište u Rijeci
Filozofski fakultet u Rijeci
Diplomski studij psihologije

Lovro Gajski

**Aktorski i partnerski efekti tjelesne privlačnosti na zavist
kod najboljih prijateljica**

Diplomski rad

Mentor: dr.sc. Domagoj Švegar, docent

Rijeka, 2020.

Izjava

Izjavljujem pod punom moralnom odgovornošću da sam diplomski rad izradio samostalno, znanjem stečenim na Odsjeku za psihologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci, služeći se navedenim izvorima podataka i uz stručno vodstvo mentora dr. sc. Domagoja Švegara, docenta.

Rijeka, rujan, 2020.

Sažetak

Provedeno je istraživanje s ciljem ispitivanja odnosa tjelesne privlačnosti i zavisti u dijadi najboljih prijateljica, pri čemu je jedna ispitanica procjenjivala sebe i svoju najbolju prijateljicu na upitnicima tjelesne privlačnosti i zavisti. Pomoću APIM modela međuovisnosti (*Actor-Partner Interdependence Model*) nastojalo se ispitati aktorske i partnerske efekte samoprocjene i procjene prijateljici fizičke privlačnosti na zavist. U istraživanju je sudjelovalo 208 ispitanica mlađe odrasle dobi, u dobnom rasponu od 18 do 37 godina. Jedna od hipoteza istraživanja bila je da će ispitanice koje su procijenile svoju tjelesnu privlačnost većom pokazivati manju razinu zavisti prema najboljoj prijateljici. Tjelesna privlačnost mjerena je upitnikom Body Esteem Scale koji se sastoji od 3 faktora: seksualna privlačnost, zabrinutost zbog tjelesne težine i tjelesne kondicije. Navedena hipoteza potvrđena je samo za faktor tjelesne kondicije. Postavljena je i hipoteza da će viša procijenjena razina tjelesne privlačnosti najbolje prijateljice biti povezana s većom zavisti kod osobe koja procjenjuje, odnosno partnerski efekt procjene tjelesne privlačnosti na zavist osobe koja procjenjuje. Dobiveni su partnerski efekti suprotnog smjera od očekivanih, što znači da su dobiveni statistički značajni partnerski efekti tjelesne privlačnosti, seksualne privlačnosti i zabrinutosti zbog tjelesne težine najbolje prijateljice na zavist ispitanice, no viši rezultat procjene povezan je s nižom zavisti ispitanice prema najboljoj prijateljici. Partnerski efekti tjelesne privlačnosti i pripadnih faktora ispitanice na zavist najbolje prijateljice prema ispitanici nisu bili statistički značajni. Također, regresijskom analizom utvrđeno je da faktori tjelesne privlačnosti za ispitanicu ne objašnjavaju statistički značajan dio varijance zavisti prema najboljoj prijateljici povrh samopoštovanja i pet osnovnih karakteristika ličnosti iz modela „*Big Five*“.

Ključne riječi: zavist, tjelesna privlačnost, aktorski efekt, partnerski efekt, seksualna privlačnost, tjelesna kondicija, zabrinutost zbog tjelesne težine

Summary

A study was conducted with the aim of examining the relationship between physical attractiveness and envy in a dyad of best friends, with one respondent assessing herself and her best friend on physical attractiveness and envy questionnaires. Actor-Partner Interdependence Model was used in order to examine the actor's and partner's effects of self-assessment and assessment of a friend's physical attraction to envy. 208 female examinees aged 18 to 37 participated in this study. One hypothesis of the study was that examinees who estimated their physical attractiveness higher would show lower levels of envy towards their best friend. Physical attractiveness was measured with the Body Esteem Scale which consists of three factors: sexual attractiveness, weight concern and physical condition. Aforementioned hypothesis was confirmed only for the weight concern factor. Next hypothesis was that higher estimated level of best friends' physical attractiveness will be related to higher level of envy of the person who estimated, which means that the partner effect of the estimate of physical attractiveness on envy level of the estimator will be confirmed. Partner effects shown were of the different direction than expected, which means that significant partner effects of best friends' physical attractiveness, sexual attractiveness and weight concern on envy of the examinee were shown, but higher result of the estimate was related to lower levels of examinees' envy towards her best friend. Partner effects of physical attractiveness and its factors on best friends' envy towards examinee were not significant. Furthermore, regression analysis was conducted in order to confirm that physical attractiveness factors for examinee do not explain significant part of the envy towards best friends' variance above self-esteem and five main personality traits from the "Big Five model".

Key words: envy, physical attractiveness, actor effect, partner effect, sexual attractiveness, physical condition, weight concern

Sadržaj

1. Uvod	1
1.1. Definicija i koncept zavisti	1
1.2. Zavist, srodni konstrukti i razlikovanje	2
1.3. Mjerenje zavisti	3
1.4. Razlike u doživljavanju zavisti	4
1.5. Odrednice pojave zavisti na svakodnevno funkcioniranje pojedinca	5
1.6. Tjelesna privlačnost (atraktivnost) i tjelesno poštovanje	6
1.7. Socijalna usporedba i tjelesna privlačnost	8
1.8. Samopoštovanje i zavist	9
1.9. Petofaktorski model ličnosti i zavist	10
1.10. Aktorsko-partnerski model međuzavisnosti	11
1.11. Problemi i hipoteze istraživanja	12
2. Metoda	13
2.1 Ispitanici	13
2.2 Instrumentarij	14
2.3 Postupak	16
3. Rezultati	17
4. Rasprava	25
5. Zaključak	33
6. Literatura	34

1. Uvod

1.1. Definicija i koncept zavisti

Pojam zavisti označava negativan i neugodan odgovor prema drugom pojedincu ili grupi ljudi zbog subjektivnog dojma da posjeduju superiornu sposobnost, status ili materijalnu stvar koju zavidna osoba želi, ali nema (Smith i Kim, 2007), odnosno subjektivno neugodna reakcija nastala tijekom nepovoljne socijalne usporedbe u domenama od osobne važnosti s osobama koje posjeduju željene karakteristike i/ili stvari (Salovey i Rodin, 1984). Subjektivni doživljaj zavisti može biti popraćen nizom neugodnih psiholoških stanja, među kojima se ističu inferiornost, subjektivni osjećaj nepravde i ogorčenost, a zbog same prirode tih stanja ona se namjerno nastoji prikriti od društvene okoline (Smith, 1991). Uz neugodu, često se u situacijama kada je zavist pobuđena pojedinci upuštaju u socijalno neprimjerena ponašanja poput kriminala, otvorenog prikazivanja radosti zbog tuđe nesreće te žrtvovanja nekih vlastitih poželjnih ishoda kako bi se umanjilo pozitivne ishode za druge (Smith i Kim, 2007). Zavist je složena socijalna emocija, a neki nalazi pokazuju da se javlja tek u dobi od dvije godine, odnosno u doba kada mentalni razvoj omogućuje primitivne oblike socijalne usporedbe (Niedenthal i Ric, 2017). U samoj srži socijalnih usporedbi s ciljem uspješnog nadvladavanja rivala u kompeticiji za resursima važno je da se odvijaju dva procesa kod pojedinca: a) uočavanje ima li rival željeni resurs koji pojedinac nema i b) motivacija da pojedinac stekne resurs koji mu nedostaje (Buss i sur., 1992).

Temeljeno na evolucijskoj perspektivi, zavist je produkt evolucije razvijen za upravljanje društvenim odnosima. Iako neugodna, zavist pojedincu predstavlja nužno upozorenje da je nadmašen u nekim sferama života koje su povijesno smatrane ključnima za preživljavanje i reproduktivni uspjeh (Hill i Buss, 2006). Sukladno tome, zavist će se najčešće javljati u domenama koje odgovaraju glavnim adaptivnim izazovima poput uspostavljanja savezničkih/prijateljskih odnosa, prikupljanja i zadržavanja resursa i privlačenje partnera (Buss, 1988). Uz to, česti okidači za pojavu zavisti su situacije koje uključuju kompeticiju oko resursa, a istraživači pretpostavljaju da ljudi u takvim situacijama promatraju pozicijsku vrijednost resursa koji doprinose pojedincevu reproduktivnom uspjehu i preživljavanju (Hill i Buss, 2006). Osobe koje nadmašuju često su slične onima koji im zavide po željenim, osobno važnim karakteristikama i domenama funkcioniranja te su s njima u izravnom natjecanju za resurse (npr. prijatelji, suradnici, rodbina) (Smith i Kim, 2007).

Kao odgovor na tu spoznaju pojedinac može iskazati ponašanja koja uključuju pokoravanje, ambicioznost, ali i uništenje, a najčešće su pobuđene dvije ponašajne strategije: „učiniti i prikazati samoga sebe atraktivnijim“ i „uništiti reputaciju suparnika“ (Hill i Buss, 2006).

1.2. Zavist, srodni konstrukti i razlikovanje

Zavist se često dovodi u usporedbu s konstruktima ljubomore, pohlepe, gorčine, ozlojeđenosti, prkosa, čežnje i srama. U konceptualizaciji zavisti teško je izbjeći usporedbu s ljubomorom i pohlepom, emocijama s kojima se često pogrešno zamjenjuje semantički. Unatoč tome, sve tri emocije predstavljaju potpuno drugačije konstrukte, pa tako jednu od razlika između njih čini broj osoba potreban za razvoj svake pojedine. Za razvoj pohlepe dovoljna je samo jedna osoba, za zavist dvije, dok su za ljubomoru potrebne tri osobe. Glavna razlika između zavisti i pohlepe je u tome što zavidna osoba uspoređuje svoju trenutnu situaciju s nekom drugom osobom u boljem položaju, dok pohlepna osoba uspoređuje svoju trenutačnu situaciju s imaginarnom situacijom u kojoj bi imala više nečega željenoga (Seuntjens, Van de Ven, Zeelenberg i Breugelmans, 2015). Što se tiče razlike zavisti i ljubomore, ljubomora se isključivo javlja u kontekstu socijalnih i romantičnih veza i predstavlja strah od gubitka značajnog odnosa s drugom osobom zbog rivala, odnosno treće osobe, a ti značajni odnosi bitni su za formiranje osjećaja samopoimanja (Parrot i Smith, 1993). Ljubomora i zavist po nekim teorijama nisu dva potpuno odvojena konstrukta, već je njihova distinkcija bazirana na temelju tipova situacija koje pobuđuju te osjećaje, neovisno o specifičnom nazivu koji subjekti koriste kada su one prisutne. Dva glavna tipa situacija koje pobuđuju ljubomoru i zavist su ona u kojoj je nečija superiornost ili jednakost pod prijetnjom, nazvana „ljubomorom socijalne usporedbe“ što odgovara zavisti i ona u kojoj je nečija ekskluzivnost u romantičnom odnosu pod prijetnjom, nazvana „ljubomorom socijalnih relacija“ (Bers i Rodin, 1984). Zavist i ljubomora ponekad se javljaju zajedno, a najčešće u situaciji kada osoba zavidi svome rivalu na preotetom partneru pri čemu se i ljubomora povećava (Smith i Kim, 2007).

Prilikom konceptualizacije zavisti najčešće se spominje njena heterogenost, odnosno pretpostavlja se postojanje dva odvojena oblika zavisti: benigne i maligne zavisti. Neki teoretičari smatraju da je za razlikovanje oblika zavisti bitno postojanje ili odsutnost hostilnosti (Neu, 1980). Za druge teoretičare bitan je proces socijalne usporedbe na više koji u zavisti rezultira motivacijom i nastojanjem ka smanjenju razlike između sebe i ciljne osobe. To može biti učinjeno pomicanjem

sebe na viši nivo ili narušavanjem položaja druge osobe određenim destruktivnim ponašanjima. Dva oblika zavisti, benigna i maligna zavist odgovorne su za takva ponašanja (Van de Ven, Zeelenberg i Pieters, 2009). Pri tome benigna ili konstruktivna zavist slični divljenju i potiče osobu da uloži više truda u poboljšanje sebe, dok je maliciozna ili destruktivna zavist slična hostilnosti (Smith i Kim, 2007). Maliciozna zavist predstavlja iskustvo frustracije u kojem ljudi percipiraju proživljenu nepravdu, više žele degradirati rivala i trude se povrijediti drugu osobu koju smatraju odgovornom ili se nadaju da će druga osoba biti neuspješna. S druge strane, benigna zavist smatra se velikim motivatorom, inspirativnim faktorom koji tjera ljude da učine više, što može dovesti do stalne potjere za postignućima drugih osoba (Van de Ven, Zeelenberg i Pieters, 2009). Unatoč tome, kroz istraživanja je dokazano da u nekim, uglavnom nezapadnim kulturama ne postoje različiti pojmovi za ova dva oblika zavisti ili se ne shvaća njihova konceptualna različitost (Van de Ven, 2010). Nalazi iz tipično zapadnih kultura konzistentni su i sugeriraju postojanje oba oblika zavisti. Pokazuje se da primjerice poljski jezik ima jednostavne imenice za oba oblika zavisti koje sugeriraju više pozitivnu i više negativnu zavist, dok ruski jezik nema jedinstveni oblik imenice za benignu zavist već je doživljaj benigne zavisti nazvan „bijelom zavisti“ (Van de Ven, Zeelenberg i Pieters, 2009).

1.3. Mjerenje zavisti

Kako bi se istražila emocija zavisti razvijeno je mnogo skala koje se razlikuju po svojoj specifičnosti i načinu konceptualizacije zavisti, pri čemu se mnoge temelje na evolucijskom poimanju zavisti kao produktu evolucije. Jedan od instrumenata za mjerenje zavisti koja je razvijana na temelju evolucijskog poimanja zavisti jest *Dispositional Envy Scale* (DES) (Smith, Parrot, Diener, Hoyle i Kim, 1999). Ova skala se sastoji od 8 čestica, a može se koristiti za samoprocjenu i procjenu drugih osoba. Iako je DES jednodimenzionalna skala, njene čestice mjere osjećaj inferiornosti i frustracije (facete benigne i maligne zavisti), zle namjere i percepciju nepravde. Ispitanici svoje odgovore daju na skali procjene od pet stupnjeva. DES pokazuje dobru unutarnju pouzdanost ($\alpha=.83-.86$) te visoku test-retest pouzdanost u dvotjednom periodu ($r=.80$). (Smith i sur., 1999). Slični su rezultati dobiveni kod brazilsko-portugalske (Milfont i Gouveia, 2009) i argentinske verzije upitnika (Mola, Saavedra i Reyna, 2014).

Za razlikovanje dviju nezavisnih dimenzija dispozicijske zavisti konstruirana je *Benign and Malicious Envy Scale* (BeMaS) (Lange i Crusius, 2015). Skala se sastoji od 10 čestica, dakle svaku dimenziju zavisti (dispozicijska benigna i maliciozna zavist) mjeri se s 5 čestica. Subskale dispozicijske benigne zavisti ($\alpha=.85$) i dispozicijske maliciozne zavisti ($\alpha=.89$) pokazuju dobre unutarnje pouzdanosti. Obje subskale povezane su s brojnim psihološkim konstruktima, kao naprimjer korelacija dispozicijske maligne zavisti s niskim samopoštovanjem.

S obzirom na kompleksnost zavisti kao konstrukta, a zbog različitih domena ljudskog funkcioniranja u kojima se ona javlja, konstruirana je skala *Domain-Specific Envy Scale* (DSES) (Rentzsch i Gross, 2015). Skala se sastoji od 15 čestica koje formiraju tri subskale od po 5 čestica. Subskale su formirane na osnovu domene na osnovu koje osoba zavidi rivalu, a to su: a) Privlačnost, b) Kompetencije, c) Bogatstvo.

1.4. Razlike u doživljavanju zavisti

Doživljavanje zavisti razlikuje se ovisno o dobi, spolu i osobi prema kojoj se osjeća zavist. Mlađe dobne skupine su podložnije doživljavanju zavisti, dok se razina doživljene zavisti snižava kako ljudi postaju stariji (Mujcic i Oswald, 2018). Muškarci i žene u dobi kada je izražena reproduktivna kompeticija će najčešće izvještavati o doživljavanju zavisti prema drugima koji posjeduju kvalitete zbog kojih im je pronalazak partnera izgledniji što posljedično utječe na reproduktivni uspjeh (DelPriore, Hill i Buss, 2012). Žene u odabiru partnera pokazuju sklonost odabiru onih muškaraca koji su sposobni investirati svoje resurse u ženu i djecu, pa je stjecanje i zadržavanje resursa jedna od dominantnih domena u kojima se muškarci moraju nadmetati, s konačnim ciljem privlačenja zdrave i prikladne partnerice koja im jamči reproduktivni uspjeh (Buss, 1988). Kod žena je temeljna domena nadmetanja povezana s pokazivanjem znakova koji signaliziraju ženinu mladost i tjelesnu privlačnost, sve s ciljem privlačenja poželjnih partnera (Buss, 1989). Žene češće doživljavaju zavist nego muškarci, s time da oba spola češće zavide osobama istog spola (DelPriore, Hill i Buss, 2012). Hill i Buss (2006) razlikuju četiri specifične prednosti nad rivalima koje najviše pobuđuju zavist. Kod muškaraca to su ukupno seksualno iskustvo i atraktivna partnerica, a kod žena atraktivni izgled i primanje skupih darova od partnera. S obzirom na to da se žene više od muškaraca nadmeću u domeni tjelesne privlačnosti, čini se kako je uvjetovani ženski odgovor osjetljivost na znakove da druge žene bolje stoje u tom pogledu. Također, kako je tradicionalno pronalaženje partnera koji posjeduje obilne financijske resurse bio

jedan od primarnih načina kojim su žene ojačavale svoj reproduktivni uspjeh, uočavanje da druge žene pronalaze uspješne muškarce znak je potencijalnog kompetitivnog neuspjeha za žene (DelPriore, Hill i Buss, 2012). Muškarci će pri odabiru partnerice više preferirati znakove koji upućuju na plodnost i visoku reproduktivnu vrijednost, poput tjelesne privlačnosti, relativno niskog omjera struk-bokovi i ženine mladosti (Hill i Buss, 2006).

Kroz istraživanja zavisti često se nastoji otkriti u kojoj se od domena ljudskog funkcioniranja zavist najčešće javlja. Određena istraživanja pokazuju efekt važnosti domene u kojoj i za koju se zavist javlja. Tako je u istraživanju Bersa i Rodina (1984) nađeno da mlađa djeca zavide u svakoj situaciji u kojoj je drugo dijete bolje, dok je kod starije djece zavist prisutna samo kada je drugo dijete bolje u domeni relevantnoj za funkcioniranje djeteta koje doživljava zavist. Razlog tome jest činjenica da mlađa djeca ne mogu odrediti važnost situacije, odnosno svaka im je situacija podjednako važna. Kod odrasle populacije pokazuju se razlike u razinama zavisti s obzirom na domene koje imaju evolucijsku važnost za pojedini spol, pri čemu su to najčešće bogatstvo i status za muškarce, a tjelesna privlačnost za žene (Salovey i Rodin, 1991). Drugi važan faktor za objašnjenje zavisti predstavlja sličnost osobe koja zavidi i ciljne osobe. Smatra se da su ciljne osobe prema kojima se osjeća najviše zavisti slične i bliske u vremenu, mjestu, dobi i po reputaciji. U istraživanju Schaubroecka i Lama (2004) ta je pretpostavka potvrđena nalazom da su pojedinci koji su odbijeni u zahtjevu za poslovno promaknuće bili više zavidni osobi koja je dobila promaknuće ako im je ta osoba bila slična. Čini se da je za doživljavanje zavisti bitno da pojedinac pri prosudbi druge osobe zamišlja kako se nalazi u ulozi te druge osobe. Primjerice, ako smatramo da je osoba koja je postigla ili posjeduje nešto što želimo u određenoj mjeri slična nama po karakteristikama i/ili uvjetima odrastanja (npr. socioekonomski status, stupanj obrazovanja) tada je proces socijalne usporedbe koji pobuđuje zavist još bolniji (Van de Ven, 2010).

1.5. Odrednice pojave zavisti na svakodnevno funkcioniranje pojedinca

Kroz istraživanja zavisti pokazuje se da zavist utječe na percepciju pravde i poštenja te utječe na procjenu zasluga i koristi drugih ljudi (Seuntjes i sur., 2015). Također, zavist potiče iracionalno donošenje odluka, a narušava suradnju i izvedbu pojedinca u grupnom radu. S obzirom na povezanost između ozlojeđenosti i pojave antisocijalnih ponašanja visoko zavidni pojedinci će iskazivati niže razine kooperativnosti u socijalnim situacijama (Parks, Rumble i Posey, 2002). Zavist je najčešće usmjerena prema osobama s kojima se održavaju česte socijalne interakcije, a

najbolji dokaz tome jest istraživanje u kojemu su rezultati pokazali da osobe više zavide svojim susjedima nego Bill Gatesu, što se objašnjava fokusom na vrijednosti koje su realistične i bliske pojedinačnoj svakodnevnici, a ne na apsolutne vrijednosti (Ramachandran i Jalal, 2017). Unatoč tome, pronađeni su nalazi o doživljavanju zavisti kod „običnih osoba“ kada je osoba za usporedbu bila i osoba velike popularnosti, npr. utjecajna osoba na socijalnim mrežama. Takve osobe (influenceri) mogu biti osobe za usporedbu ako je zadovoljen jedan od četiriju Smithovih (2015) uvjeta za zavist: a) ciljna osoba je slična po većini karakteristika osobi koja zavidi, osim po jednoj po kojoj je bolja, b) željena karakteristika osobno je važna osobi koja zavidi, c) osoba koja zavidi nije sigurna u svoju sposobnost da stekne željenu osobinu, cilj ili sredstvo i d) prednost osobe kojoj se zavidi doživljava se kao nepošteno stečena. U takvim situacijama osoba vrši usporedbu na više, odnosno uspoređuje se s osobama koje bolje stoje po pitanju željenih atributa, a takva usporedba može rezultirati s dva ishoda. Osoba koja se uspoređuje može se dodatno motivirati za samopoboljšanje kako bi stekla željene prednosti, ali se isto tako može pojaviti zavist ako je pozitivna samoprocjena osobe koja uspoređuje narušena (Chae, 2017).

Zavist se kroz istraživanja povezuje i s depresivnosti pojedinaca, pa se tako u jednom istraživanju pokazalo da više razine depresivnosti mogu pojačati zavist. U tome su kvazi-eksperimentalnom istraživanju stvoreni lažni Facebook profili te se manipuliralo atraktivnošću profila. Ti su profili prikazani osobama koje su se pokazale depresivnima i kontrolnoj skupini, pri čemu su depresivni ispitanici pokazivali više razine zavisti prema atraktivnim profilima od kontrolne skupine. Istraživači su spoznali kako je kod depresivnih ispitanika osjećaj inferiornosti bio dodatno naglašen prilikom socijalnih usporedbi, a inferiornost je predstavljala prediktor za pojavu zavisti. Zavist je bila u pozitivnoj korelaciji s depresivnim simptomima, a negativnoj sa samopoštovanjem. Čini se kako depresivne osobe imaju niži prag tolerancije na zavist i pokazuju vulnerabilnost u situacijama socijalne usporedbe (Appel, Crusius i Gerlach, 2015).

1.6. Tjelesna privlačnost i tjelesno poštovanje

U suvremenim istraživanjima tjelesne privlačnosti učestalo se javlja konstrukt tjelesnog poštovanja - *body esteem* (Franzoi i Klaiber, 2007). Taj konstrukt predstavlja dio samopoštovanja povezan sa samoevaluacijom izgleda vlastitoga tijela. Sve je više nalaza na uzorcima iz zapadnih i konzumerističkih društava koji svjedoče rastućem nezadovoljstvu izgledom vlastitog tijela i kod žena i kod muškaraca (Frost, Franzoi, Oswald i Shields, 2018). Kako bi se mjerio ovaj konstrukt s

važnim posljedicama na psihofizičko funkcioniranje, Franzoi i Shields (1984) su razvili *The Body Esteem Scale* (BES). Skala se sastoji od 35 čestica, a pojedina čestica odgovara jednom dijelu tijela ili tjelesnoj funkciji pa ispitanici za svaki pojedini dio ili funkciju određuju koliko su njome zadovoljni. Upitnik je primjenjiv za ispitanike oba spola, no pronađene su razlike u temeljnim dimenzijama po kojima se spolovi razlikuju. Tako su kod ženskog spola glavne dimenzije seksualna privlačnost (*sexual attractiveness*), zabrinutost zbog težine (*weight concern*) te tjelesna kondicija (*physical condition*), dok su kod muškaraca tjelesna privlačnost (*physical attractiveness*), snaga gornjeg dijela tijela (*upper body strength*) i tjelesna kondicija (*physical condition*) (Franzoi, 1994). Važno je naglasiti kako je tjelesno poštovanje kulturalno osjetljiv konstrukt, odnosno dijelovi tijela ili tjelesne funkcije koji su najrelevantniji i najviše doprinose zadovoljstvu i poštovanju zbog izgleda vlastita tijela mogu varirati u značaju s obzirom na kulturu iz koje potječu ispitanici, odnosno kulturalni standardi uvelike utječu na samoprocjenu (Franzoi i Klaiber, 2007). Nezadovoljstvo zbog sniženog tjelesnog poštovanja povezano je sa širokim spektrom ponašajnih i mentalnih problema koji uključuju nisko samopoštovanje, poremećaje prehrane, depresivne i anksiozne poremećaje te zlouporabu anaboličkih steroida (Frost, Franzoi, Oswald i Shields, 2017).

Važan konstrukt povezan s tjelesnom privlačnosti i samopoštovanjem jest slika tijela (*body image*). Koristi se kako bi se opisala nečija sposobnost da doživljava dijelove vlastitog tijela kao pripadajućeg i važnog za pojam samopojmanja ili kako bi ta osoba definirala granice vlastitog tijela, uključujući i subjektivnu, mentalnu reprezentaciju vlastitog tjelesnog izgleda (Thompson, 1990). Slika tijela rezultat je samoopažanja, reakcija drugih i složenih interakcija vlastitih stavova, sjećanja, iskustava, maštanja i emocija i na svjesnoj i na nesvjesnoj razini.

Spolne razlike po pitanju slike tijela izražene su i jasne. Žene su općenito nezadovoljnije vlastitim tijelom od muškaraca i neovisno o dobi ispitanika izvještavaju o većoj zabrinutosti zbog tjelesne težine i izgleda (Frost, Franzoi, Oswald i Shields, 2017). Kod žena razlika između idealne i stvarne tjelesne figure značajno je veća nego kod muškaraca te su žene općenito sklonije doživljavati svoju tjelesnu težinu i veličinu vlastitog tijela većima nego što stvarno jest. Slika tijela je povezana s globalnim samopoštovanjem, naročito kod žena. Za ispitanice niži rezultati na mjerama samopoštovanja povezani su s većim nezadovoljstvom vlastitim tjelesnim izgledom, osjećajem srama zbog vlastita tijela (*body shame*) te većom razlikom između trenutne i idealne tjelesne figure (Datta Gupta, Etcoff i Jaeger, 2016).

1.7. Socijalna usporedba i tjelesna privlačnost

Važno pitanje koje se postavlja kada je u pitanju tjelesna privlačnost je s kime se osoba uspoređuje u tom pogledu. U skladu s teorijom socijalne usporedbe (Festinger, 1954), ljudi se po pitanju tjelesne privlačnosti nastoje uspoređivati sa sebi sličnima, osobama s kojima dijele zajedničke karakteristike ili su jednostavno u nekom obliku doticaja s tim osobama. Tako je istraživanje Franzoia i Kleibera (2007) obuhvatilo tri skupine ispitanika: studente, Olimpijske sportaše i profesionalne modele. Nalazi upućuju da je za skupinu studenata, u pogledu tjelesnih aspekata, vjerojatnija usporedba s općom populacijom, dok je za skupine Olimpijskih sportaša i profesionalnih modela vjerojatnija usporedba sa svojim pripadnim skupinama. Heinberg i Thompson (1992) napravili su sveobuhvatno istraživanje kojim su ispitali studente u kojoj se mjeri uspoređuju sa šest različitih referentnih skupina (obitelj, prijatelji, kolege sa studija, prosječni studenti, prosječni stanovnik SAD-a te popularne zvijezde) na sedam različitih atributa (moda/odjeća, popularnost, inteligencija, samopouzdanje, atletske sposobnosti, privlačnost i tjelesna figura). Dobiveni su rezultati upućivali na snažniju povezanost socijalne usporedbe i slike tijela za žene, pogotovo na atributima vezanima uz izgled. Ženama je pripisana važnost referentne skupine bila bolji prediktor slike tijela nego sličnost između ispitanika i ciljane osobe za usporedbu.

Tjelesna privlačnost je u modernom, komercijaliziranom svijetu nagrađujuća za pojedinca, a imala je značajan utjecaj i kroz povijest (Datta Gupta, Etcoff i Jaeger, 2016). Kroz istraživanja u socijalnoj psihologiji identificiran je efekt tjelesne privlačnosti na procjenu privlačnijih osoba kao kompetentnijih, samopouzdanijih i socijalno vještijih u usporedbi s manje privlačnim osobama (Eagly i sur., 1991). Lista socijalnih i ekonomskih prednosti koje imaju privlačnije osobe poprilično je široka, pa tako ta skupina osoba ima veću vjerojatnost pobjeđivanja u raspravama, ostali su im voljniji pomoći te imaju veću uspješnost u nagovaranju drugih da promijene svoje mišljenje, dok je u radnoj okolini veća vjerojatnost zapošljavanja, promoviranja i povećanja plaće tjelesno privlačnijim osobama (Datta Gupta, Etcoff i Jaeger, 2016).

Subjektivna prosudba o slici tijela važna je odrednica koja utječe na žensko zadovoljstvo vlastitim tijelom i tjelesno poštovanje. Pozitivan stav o vlastitim tjelesnim atributima vodi većem samopouzdanju u heteroseksualnim interakcijama, što pak utječe na povećanu vjerojatnost upuštanja u seksualne odnose (Trapnell, Meston i Gorzalka, 1997). Nekim se istraživanjima

nastojalo otkriti kako se relativno objektivne tjelesne mjere, poput visine i težine, mogu dovesti u vezu sa srećom, zadovoljstvom i depresijom pri čemu nalazi svjedoče da su više osobe općenito sretnije (Datta Gupta, Etkoff i Jaeger, 2015). Istraživanje Barryja, Pietrzaka i Petryja (2008) pokazalo je da se rizik od depresije značajno povećava s rastom indeksa tjelesne mase, uz kontrolu drugih rizika, a pogotovo kod ženskog spola.

1.8. Samopoštovanje i zavist

Zavist se često povezuje s različitim maladaptivnim ponašanjima i doživljavanjima kao što su interpersonalni konflikti, depresija, anksioznost, agresivnost, vandalizam i ostali oblici socijalno neprihvatljivih ponašanja te vrlo često i sniženim samopoštovanjem (Habimana i Massé, 2000). Samopoštovanje je važan element ljudskih socijalnih interakcija, čemu svjedoče nalazi o pozitivnoj povezanosti samopoštovanja s mentalnim zdravljem i kvalitetom socijalnih odnosa, a negativnoj povezanosti s tendencijom ka hostilnosti (Rentzsch, Schröder-Abé i Schütz, 2015).

Ključno je promatrati samopoštovanje u okviru značajke nestabilnosti jer se pokazalo da je samopoštovanje složen, heterogen konstrukt sa svojom stabilnom i nestabilnom formom. (Jordan & Zeigler-Hill, 2013). Stabilna forma je ona koja reflektira pozitivne stavove prema sebi koji su dobro utemeljeni, realistični i otporni na prijetnju. Osobe kod kojih dominira stanje stabilnog samopoštovanja imaju snažnije osjećaje vlastite vrijednosti i manje potrebe za eksternalnom validacijom. Osobe s dominantno nestabilnom formom samopoštovanja općenito su „ranjivije“ osobe čiji su osjećaji vlastite vrijednosti osjetljivi na vanjska vrednovanja, zahtijevaju učestalu vanjsku validaciju i u određenoj mjeri zavise o samozavaravanju. U istraživanju Vrabel, Zeigler-Hall i Southard (2018) nastojalo se otkriti u kojoj mjeri konstrukt stanja nestabilnosti samopoštovanja moderira povezanost između samopoštovanja i malicioznog i benignog oblika zavisti. Rezultati su pokazali da je samopoštovanje negativno povezano i s benignom i s malicioznom zavisti. Stanje nestabilnosti samopoštovanja bilo je pozitivno povezano s benignom zavisti i to je stanje moderiralo povezanost između samopoštovanja i maliciozne zavisti tako da su pojedinci s dominantno stabilnim samopoštovanjem izvještavali o nižim razinama maliciozne zavisti u odnosu na one s nestabilnim samopoštovanjem i/ili niskim razinama samopoštovanja.

1.9. Petofaktorski model ličnosti i zavist

Struktura ličnosti problem je koji zaokuplja istraživače ličnosti od samih početaka, a danas se najčešće kao polazišni model uzima petofaktorski model ličnosti (*Big Five model of personality*). Spomenuti model počiva na rezultatima brojnih istraživanja koja pokazuju da postoji pet osnovnih dimenzija na temelju kojih se može evaluirati pojedinčeva ličnost. Pet temeljnih dimenzija su: otvorenost, ugodnost, neuroticizam, savjesnost i ekstraverzija. Otvorenost predstavlja mjeru u kojoj je pojedinac kreativan i znatiželjan. Ugodnost predstavlja pojedinčevu sklonost brizi za druge, altruizmu i emocionalnoj podršci. Neuroticizam reflektira tendenciju pojedinca ka doživljavanju nervozne tenzije, frustracije ili krivnje. Savjesnost pokazuje mjeru u kojoj je pojedinac temeljit, organiziran te slijedi li norme i pravila. Ekstraverzija predstavlja mjeru u kojoj pojedinac iskazuje entuzijizam, optimizam i veselje (Wallace, James i Warkentin, 2017).

Za istraživanje i mjerenje pet temeljnih dimenzija ličnosti razvijen je velik broj instrumenata, a najčešće korišteni su *NEO Personality Inventory* (NEO-PI-R), duži upitnik od 240 čestica i *NEO Five Factor Inventory* (NEO-FFI), skraćena forma s 12 čestica po dimenziji. Za brzo upitničko ispitivanje ličnosti razvijen je *Big Five Inventory* (Benet-Martinez i John, 1998). Upitnik je pokazao jasnu petofaktorsku strukturu, pouzdanost i konvergentnu valjanost s drugim upitnicima ličnosti temeljenim na petofaktorskom pristupu (Carciofo i sur., 2016).

Iako postoje brojna istraživanja kojima se nastoji utvrditi postoji li povezanost pojedine crte ličnosti s najrazličitijim konstruktima, kada je u pitanju zavist nalazi su limitirani. Najčešći nalazi govore u prilog pozitivnoj povezanosti neuroticizma i zavisti, što je objašnjavano činjenicom da je zavist složena negativna emocija koja u subjektivnom doživljaju za pojedinca sadrži osjećaj nepravde i inferiornosti (de Miguel i Buss, 2011). Visok neuroticizam može biti koristan u socijalnim odnosima jer potiče pojedinca na povišeni oprez na opasnost u socijalnim odnosima (Xiang i sur., 2016). Wallace i sur. (2017) proučavali su situacijsku zavist vezanu uz komparaciju ispitanika s drugim korisnicima društvene mreže „Facebook“. Dobiveni rezultati sugerirali su značajnu pozitivnu povezanost situacijske zavisti i neuroticizma, odnosno ispitanici s višim neuroticizmom bili su skloniji doživljavanju zavisti prema drugim korisnicima društvene mreže. Ostali rezultati uključuju značajnu negativnu povezanost situacijske zavisti i savjesnosti te ugodnosti. Ispitanici s višim vrijednostima na savjesnosti i ugodnosti u manjoj su mjeri iskazivali zavist prema drugim korisnicima „Facebooka“ (Wallace i sur., 2017). Neurološkim istraživanjem

uz uporabu funkcionalne magnetske rezonance (*Functional Magnetic Resonance Imaging - fMRI*) nastojalo se otkriti kakav je odnos dispozicijske zavisti i doživljavanja negativnih emocija. Istraživanje predstavlja prvi dokaz da osobe s višom dispozicijskom zavisti imaju manje aktivna neuralna područja odgovorna za samo-evaluaciju te su u manjoj mjeri sposobni regulirati vlastite negativne emocije. Neuroticizam je u ovom istraživanju jedina od pet dimenzija ličnosti za koju je pokazana značajna pozitivna povezanost s dispozicijskom zavisti (Xiang i sur., 2016)

1.10. Aktorsko-partnerski model međuzavisnosti

Za proučavanje složenih dijadnih odnosa razvijen je aktorsko- partnerski model međuzavisnosti (*Actor-Partner Interdependence Model, APIM*) koji spaja koncept međuzavisnosti u odnosima dviju osoba sa statističkim tehnikama i alatima za njegovo mjerenje (Cook i Kenny, 2005). Njegovo korištenje sve je učestalije u istraživanju emocija, ličnosti, komunikacijskih vještina i stilova privrženosti, a posebno je pogodan u istraživanjima obitelji i obiteljskih odnosa, odnosa malih grupa i kao okvir za evaluaciju tretmana u terapiji parova. Međuzavisnost u odnosu javlja se kada emocije, kognicije i ponašanja jedne osobe utječu na emocije, kognicije i ponašanja druge osobe u odnosu. Kao posljedica međuzavisnosti javlja se pojava da su odgovori osoba u odnosu korelirani ili povezani tako da odgovori jedne osobe daju određene informacije o potencijalnim odgovorima druge osobe (Kenny i Cook, 1999).

U APIM-u dvije su temeljne komponente: a) aktorski efekt i b) partnerski efekt. Aktorski efekt označava koliko značajno rezultat jedne osobe u dijadi na nezavisnoj varijabli utječe na rezultat iste osobe na zavisnoj varijabli. Longitudinalno gledano, aktorski efekt mjeri koliko se trenutno ponašanje neke osobe može predvidjeti na osnovu njenih ponašanja iz prošlosti. Partnerski efekt označava u kojoj je mjeri jedna osoba u dijadi pod utjecajem druge osobe u dijadi te njenih karakteristika, ponašanja, emocija i slično (Cook i Kenny, 2005). APIM omogućuje evaluaciju specifičnih dijadnih obrazaca koji olakšavaju interpretaciju rezultata i omogućavaju bolji uvid u interpersonalne procese proučavane kroz model. Za određivanje najplauzibilnijeg dijadnog obrasca služi omjer partnerskog i dijadnog efekta, odnosno vrijednost k , te intervali pouzdanosti unutar kojih se nalazi spomenuta vrijednost (Kenny i Ledermann, 2010). Ako je vrijednost k oko 1 radi se o obrascu para, pri čemu su aktorski i partnerski efekti podjednaki. Vrijednost k oko 0 označava da je najplauzibilniji aktorski dijadni obrazac, a vrijednost k oko -1 upućuje na mogućnost kontrastnog obrasca (Kenny i Ledermann, 2010).

Za analizu APIM-a istraživači koriste tri statističke tehnike za obradu: uobičajena regresijska analiza, SEM (*Structural Equation Modelling*) i MLM (*Multilevel Modelling*). Najčešće korištena i mjera koja pokazuje prednosti, naročito nad regresijskom analizom, jest SEM. SEM pristup omogućava da se više jednadžbi procjenjuje istovremeno i testira simultano te da se odnosi između parametara u različitim jednadžbama mogu dovoditi u odnos. U analizi pomoću softverskih rješenja baziranih na SEM-u dijada je jedinica analize, a model se procjenjuje na osnovu matrice kovarijanci svih nezavisnih i zavisnih varijabli (Kenny i Cook, 1999).

U ovom je istraživanju korišten prilagođeni oblik APIM-a, odnosno hipotetsku dijadu je u ovom istraživanju zapravo predstavljala samo jedna ispitanica iz dijade koja je davala i samoprocjenu na traženim upitnicima, kao i procjenu ispitivanih karakteristika za svoju najbolju prijateljicu. Zbog metodoloških ograničenja samo je jedna ispitanica iz para najboljih prijateljica sudjelovala u istraživanju. Unatoč tome, a s obzirom na složeni međuodnos i potencijalnu međuzavisnost između karakteristika ispitanice i njene najbolje prijateljice, APIM je primjereni model za potrebe ovog istraživanja s obzirom da omogućuje mjerenje utjecaja procijenjene tjelesne privlačnosti ispitanice na njenu zavist prema najboljoj prijateljici. Međutim, važno je napomenuti kako se upravo zbog varijance zajedničke metode i činjenice da ovo istraživanje nije uistinu dijadno ne može govoriti o stvarnim partnerskim efektima, već o „kvazi-partnerskim“. No, kako bi se olakšalo razumijevanje u daljnjem će se tekstu za „kvazi-partnerske“ efekte koristiti termin „partnerski efekti“.

1.11. Problemi i hipoteze istraživanja

Zavist je bazirana na subjektivnom dojmu da druga osoba posjeduje neku prednost nad osobom koja procjenjuje, pa se pretpostavlja da će mlada žena kojoj je tjelesni izgled relevantan, a kod sebe ga procjenjuje neadekvatnim, osjećati u određenoj mjeri zavist prema najboljoj prijatelji kod koje procjenjuje tjelesni izgled boljim i adekvatnijim. Isto tako, ukoliko ispitanica procjenjuje svoj tjelesni izgled i privlačnost kao adekvatne i poželjne, a smatra da njena najbolja prijateljica ne posjeduje jednako adekvatan tjelesni izgled te da je tjelesni izgled relevantna karakteristika njenoj prijateljici, očekivana je pojava zavisti najbolje prijateljice prema ispitanici. Odnosno, na osnovu ovih pretpostavki, procjenjuje se da će proučavanje aktorskih i partnerskih efekata u ovom istraživanju omogućiti dublji uvid u način kako tjelesna privlačnost ispitanice i njene najbolje prijateljice utječu na pojavu zavisti u domeni „Privlačnosti“, odnosno uspjehu u socijalnim i

romantičnim odnosima. U skladu s time, cilj ovog istraživanja je ispitati odnos tjelesne privlačnosti jedne članice dijade „najboljih prijateljica“ i zavisti kod druge članice dijade.

Problemi istraživanja su ispitati odnos tjelesne privlačnosti prvog člana dijade i zavisti drugog člana dijade, odnosno ispitanice i njene najbolje prijateljice, koristeći se metodom APIM analize. Istom metodom analize želi se ispitati odnos tjelesne privlačnosti najbolje prijateljice i zavisti ispitanice. Problemi istraživanja odnose se i na pojedine faktore tjelesne privlačnosti korištene u ovom istraživanju: tjelesnu kondiciju, seksualnu privlačnost i zabrinutost zbog tjelesne težine. Uz to, problem istraživanja je i ispitati u kojoj je mjeri zavist obje članice dijade povezana sa samopoštovanjem i crtama ličnosti iz petofaktorskog modela ličnosti ispitanice.

Prva hipoteza istraživanja, postavljena na temelju literature je da će tjelesna privlačnost biti negativan prediktor zavisti, odnosno da će one članice dijade koje su procijenjene ili samoprocijenjene kao privlačnije imati niži rezultat na upitniku zavisti prema drugoj članici dijade. Slični se rezultati i smjer rezultata očekuju i za faktore tjelesne privlačnosti: seksualnu privlačnost, zabrinutost zbog tjelesne težine i tjelesnu kondiciju. Što se tiče partnerskih efekata, očekuje se da će članica dijade koja procjenjuje tjelesnu privlačnost druge članice u dijadi većom ujedno imati i veći rezultat na upitniku zavisti prema drugoj članici dijade. Također, očekuje se povezanost samopoštovanja i nekih crta ličnosti (neuroticizma, savjesnosti i ugodnosti) s rezultatom na upitniku zavisti te ispitanice. Pri tome se očekuje pozitivna povezanost neuroticizma ispitanice i njenog rezultata na upitniku zavisti te negativna povezanost savjesnosti, ugodnosti i samopoštovanja i njenog rezultata na upitniku zavisti.

2. Metoda

2.1. Ispitanici

U istraživanju je sudjelovalo ukupno 208 ispitanika isključivo ženskog spola u dobnom rasponu od 18 do 37 godina ($M=23.22$, $SD=3.99$). Ispitanice su iz opće populacije, odnosno uzorak nije selektiran po drugim kriterijima osim dobi ispitanica, odnosno nastojalo se u istraživanje uključiti samo ispitanice mlađe do srednje odrasle dobi. Prosječna dob ispitanica u uzorku bila je 23.22 godina ($SD=3.99$), dok je prosječna dob njihovih najboljih prijateljica bila 23.36 godina ($SD=3.97$), a raspon dobi najboljih prijateljica bio je od 18 do 38 godina. Ispitivalo se i trajanje

prijateljstva u godinama, pri čemu je prosječno trajanje prijateljstva bilo 10,47 godina ($SD=5,81$), a raspon trajanja kretao se od 1 do 27 godina. Druge demografske i sociokulturalne karakteristike ispitanica nisu obuhvaćene ovim istraživanjem

Ispitanice su većinski prikupljene metodom snježne grude, a dio ispitanika prikupljen je od strane jedne studentice psihologije koja je pribavljala ispitanice u zamjenu za eksperimentalne sate potrebne za završavanje studija, uz uvjet da ispitanice ne budu studentice diplomskog studija psihologije.

2.2. Instrumentarij

U istraživanju je korištena prilagođena Skala specifičnih domena zavisti (*Domain-Specific Envy Scale*, DSES) (Rentzsch i Gross, 2015). Skala je za potrebe ovog istraživanja prevedena na hrvatski jezik dvostrukim slijepim prijevodom, a korištena je samo jedna od tri originalne subskale, točnije subskala „Privlačnosti“ koja se odnosi na socijalnu popularnost i uspješnost u privlačenju romantičnih partnera. Korišteni se instrument sastoji od 5 čestica na koje ispitanici odgovaraju pomoću skale procjene tipa od 7 stupnjeva. Stupnjevi na skali označavaju stupanj slaganja s tvrdnjom, pa stoga 1 označava „Nimalo“, dok 7 označava „Vrlo jako“ slaganje. Primjer čestice procjene zavisti najbolje prijateljice je: „Moju najbolju prijateljicu smeta kada se slažem s ostalim ljudima bolje od nje.“, a primjer procjene vlastite zavisti: „Smeta me kad moja najbolja prijateljica može imati romantičnih partnera koliko joj se hoće.“. Cronbach alpha svih čestica na subskali „Privlačnosti“ Skale specifičnih domena zavisti za samoprocjenu iznosila je .89, dok je za procjenu najbolje prijateljice iznosila .92. Iako je korišten samo dio skale, pouzdanost samoprocjene i procjene najbolje prijateljice na korištenoj mjeri je izvrsna, u skladu s rezultatima unutarnje pouzdanosti originalne skale čija je Cronbach alpha iznosila .93 (Rentzsch i Gross, 2015).

Osim mjere zavisti, u istraživanju je korištena mjera tjelesnog poštovanja i tjelesne privlačnosti, *The Body Esteem Scale* (BES) (Franzoi i Shields, 1984). Skala je za potrebe ovog istraživanja prevedena metodom dvostrukog slijepog prijevoda. Skala se sastoji od 35 čestica koje označavaju pojedinačne dijelove tijela i tjelesne funkcije. Ispitanice su procjenjivale svoje viđenje pojedinog dijela vlastitog tijela, odnosno zadovoljstvo tim dijelom. Također, procjenjivale su svoje viđenje pojedinog dijela tijela najbolje prijateljice. Na čestice se odgovara na skali procjene od 5 stupnjeva, pri čemu 1 označava „Izrazito negativno“, a 5 „Izrazito pozitivno“. Autori skale navode kako su

faktorskom analizom dobivena po 3 faktora za žene i muškarce. Faktori za žene uključuju *Sexual Attractiveness*- Seksualnu privlačnost, *Weight Concern*- Zabrinutost zbog tjelesne težine i *Physical Conditon*- Fizičku spremu/kondiciju. Primjer čestice za Seksualnu privlačnost jest „Tjelesni miris“, za Zabrinutost zbog tjelesne težine „Izgled trbuha“, dok je za Tjelesnu kondiciju „Tjelesna izdržljivost“. Ukupni rezultati za pojedine faktore dobivaju se jednostavnim pribrajanjem odgovora na čestice koje čine faktor. Cronbach alpha za samoprocjenu za faktor Tjelesne kondicije iznosila je .86, dok je za procjenu iznosila .87. Zatim, za samoprocjenu za faktor Seksualne privlačnosti Cronbach alpha je iznosila .82, dok je za procjenu bila .85. Također, Cronbach alpha za samoprocjenu za faktor Zabrinutosti zbog tjelesne težine iznosila je .88, a za procjenu za isti faktor bila je .88.

Također, u istraživanju je korištena Rosenbergova skala samopoštovanja (*Rosenberg Self-Esteem Scale*- RSE) (Rosenberg, 1979). Inicijalno namijenjena mjerenju samopoštovanja kod ispitanika srednjoškolske dobi, kroz razvoj postala je i adekvatnom mjerom za odrasle. Korišteni instrument sastoji se od 10 čestica na koje ispitanici odgovaraju na skali od 1 do 5, pri čemu 1 označava „Uopće se ne odnosi na mene“, a 5 označava „U potpunosti se odnosi na mene“. Primjeri čestica procjene samopoštovanja na skali RSE su: „Sposobna sam raditi i izvršavati zadatke podjednako uspješno kao i većina drugih ljudi.“ i „Sve više dolazim do saznanja da jako malo vrijedim.“. Cronbach alpha ukupnog rezultata na Rosenbergovoj skali samopoštovanja u ovom je istraživanju iznosila .86.

Kako bi se ispitala i ličnost ispitanica koje su vršile procjenu i samoprocjenu korišten je Big Five Inventory (BFI-44) (Benet-Martinez i John, 1998). Ovim se upitnikom dobiva rezultat pojedinca na pet temeljnih faktora ili dimenzija ličnosti. Ukupno se sastoji od 44 tvrdnje na koje ispitanici odgovaraju na skali od 1 do 5, pri čemu 1 označava „Uopće se na slažem“, dok 5 označava „U potpunosti se slažem“. U obradi rezultata računaju se skorovi za 5 temeljnih dimenzija ličnosti: Ekstraverziju, Ugodnost, Savjesnost, Neuroticizam i Otvorenost. Primjer čestice koja spada u dimenziju Ekstraverzije je: „Sebe vidim kao osobu koja je puna energije.“, Ugodnost: „Sebe vidim kao osobu koja je spremna pomoći i nesebična je.“, Savjesnost: „Sebe vidim kao osobu koja stvari obavlja efikasno.“, Neuroticizam: „Sebe vidim kao osobu koja je depresivna, tužna.“ i Otvorenost: „Sebe vidim kao osobu koja je kreativna.“. Cronbach alpha za dimenziju Ekstraverzije u ovom istraživanju iznosi .83, za dimenziju Ugodnosti iznosi .77, za

dimenziju Savjesnosti .81, dok je za dimenziju Neuroticizma .80, a za dimenziju Otvorenosti u iznosu od .80.

2.3. Postupak

Istraživanje je provedeno metodom papira i olovke s individualnim ispitanicama, ali i u grupama ispitanica koje su razdvojene kako ne bi mogle vidjeti odgovore drugih sudionica istraživanja. Svaka je ispitanica prije početka provođenja istraživanja dobila upitnički paket koji se sastojao od Skale specifičnih domena zavisti, BES, RSE i BFI-44 upitnika. Svaka je ispitanica rješavala DSES i BES kao samoprocjenu, ali i kao procjenu za svoju najbolju prijateljicu. Ukupno su korištena četiri redosljeda upitnika, pri čemu se jedino izmjenjivao redosljed samoprocjena i procjena na DSES-u i BES-u, dok su RSE i BFI-44 uvijek dolazili u navedenom redosljedu na kraju upitnika.

Prije nego što je ispitanicama prezentirana pisana uputa, na početnoj stranici se nalazio obrazac za zaštitu privatnosti ispitanica te je bila navedena okvirna svrha za koju se prikupljaju podaci u ovom istraživanju. Uputa je glasila: „Pred Vama se nalazi niz upitnika kojima ćete procijeniti u kojoj mjeri Vas ili Vašu najbolju prijateljicu tvrdnje dobro opisuju. Prije svakog upitnika navedena je uputa koju je potrebno pažljivo pročitati. Način procjene može se razlikovati ovisno o upitniku, međutim ti su načini detaljno opisani prije početka pojedinog dijela. Molimo Vas da iskreno odgovarate na pitanja i da ih ne preskačete. Svi prikupljeni podaci su anonimni i iskoristit će se isključivo za grupni prikaz rezultata ovog istraživanja.“. Nakon što su pročitale uputu, svim je ispitanicama još jednom napomenuto kako je istraživanje u potpunosti anonimno te da se rezultati ni na koji način neće moći povezati s njima. Također, jasno je komunicirano da se od ispunjavanja može odustati u bilo kojem trenutku, odnosno da odustajanje od istraživanja neće biti sankcionirano ni na koji način. Ispitivač je ispitanice upozorio da predaju svoje upitnike odmah po završetku ispunjavanja. Prije svakog upitnika priložena je pojedinačna uputa za rješavanje konkretnog upitnika, a za dodatna pitanja oko načina ispunjavanja eksperimentator je bio dostupan. Cjelokupni postupak istraživanja trajao je oko 20 minuta.

Prikupljeni rezultati uneseni su u bazu podataka paketa za statističku obradu podataka SPSS (*Statistical Package for the Social Sciences*), dok su aktorski i partnerski efekti izračunati pomoću APIM-a u programu *APIM_SEM* (Stas i sur., 2018) baziranom na SEM pristupu analizi podataka.

3. Rezultati

U prvom koraku statističke obrade podataka izračunat je odnos između samoprocjene i procjene zavisti za najbolju prijateljicu pomoću t-testa za zavisne uzorke. Rezultati provedenog testa pokazuju da razlika samoprocjene i procjene zavisti za najbolju prijateljicu nije statistički značajna ($t_{(207)} = -1.24$, $p > 0,05$). Odnosno, samoprocjena zavisti ($M=9.87$, $SD=6.07$) ne razlikuje se statistički značajno od procjene zavisti za najbolju prijateljicu ($M=10.34$, $SD= 6.74$).

Kako bi se ispitala povezanost svih varijabli korištenih u istraživanju izračunati su Pearsonovi koeficijenti korelacije. Dobiveni rezultati prikazani su u tablici 1.

Iz tablice 1. vidljivo je da postoje srednje do visoke pozitivne korelacije između pojedinih faktora i ukupnog rezultata za samoprocjenu na upitniku BES (od $r = .39$ do $r = .86$), kao i srednje do visoke pozitivne korelacije između pojedinih faktora i ukupnog rezultata za procjenu na upitniku BES (od $r = .37$ do $r = .89$). Također, vidljivo je da samoprocjena i procjena na upitniku BES i njegovim faktorima slabo do srednje jako pozitivno koreliraju. Samoprocjena i procjena na upitniku zavisti DSES srednje je jako pozitivno korelirana ($r = .63$). Štoviše, i samoprocjena i procjena na DSES upitniku su u srednje visokim negativnim korelacijama s ostalim mjerama korištenim u istraživanju. Sve crte ličnosti iz petofaktorskog modela, osim neuroticizma, su u niskim negativnim korelacijama sa samoprocjenom na upitniku zavisti, dok je neuroticizam u pozitivnoj korelaciji s istim upitnikom ($r = .20$). Obrnut obrazac povezanosti vidljiv je između crta ličnosti iz petofaktorskog modela te procjene i samoprocjene na upitniku BES i njegovim faktorima. Vidljivo je da je neuroticizam jedina crta ličnosti koja srednje visoko negativno korelira s BES-om i njegovim faktorima (od $r = -.22$ do $r = -.38$), dok je za ostale crte ličnosti ta povezanost pozitivna. Samopoštovanje mjereno Rosenbergovim upitnikom samopoštovanja je u srednje visokoj pozitivnoj korelaciji sa svim ostalim mjerama korištenim u istraživanju, osim s neuroticizmom ($r = -.59$) i samoprocjenom na DSES-u ($r = -.19$), s kojima negativno korelira.

Tablica 1. Matrica Pearsonovih koeficijenata korelacija, deskriptivna statistika i pouzdanosti rezultata svih korištenih upitnika

Varijabla	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
1.DSES-SP																
2.DSES-PP	.63**															
3.BES-SP	-.22**	-.17*														
4.BES-PP	-.25**	-.30**	.37**													
5.SA-SP	-.22**	-.16*	.85**	.55**												
6.SA-PP	-.25**	-.34**	.51**	.89**	.54**											
7.ZT-SP	-.16**	-.17*	.86**	.37**	.59**	.38**										
8.ZT-PP	-.24**	-.28**	.38**	.86**	.41**	.67**	.30**									
9.TK-SP	-.19**	-.10	.81**	.37**	.55**	.36**	.62**	.26**								
10.TK-PP	-.11	-.11	.39**	.81**	.41*	.59**	.25**	.57**	.28**							
11.Rosenberg	-.26**	.63**	.56**	.33**	.52*	.35**	.48**	.22**	.44**	.20**						
12.BFI-E	-.19**	.14**	.42**	.22**	.43**	.20**	.31**	.22**	.37**	.16*	.50**					
13.BFI-U	-.34**	-.27**	.33**	.39**	.30*	.38**	.23**	.28**	.27**	.31**	.31**	.11				
14.BFI-S	-.17**	-.12	.44**	.22**	.37**	.25**	.35**	.14	.42**	.39**	.39**	.36**	-.26**			
15.BFI-N	.24**	-.20**	-.22*	-.28**	-.38**	-.28**	-.31**	-.21**	-.38**	-.59**	-.59**	-.51**	-.47**	-.37**		
16.BFI-O	-.19**	-.09	.33*	.22*	.30**	.20**	.26**	.20	.29**	.35**	.35**	.36**	.36**	.25**	-.35**	
α	0.89	0.92	0.92	0.92	0.82	0.85	0.88	0.88	0.86	0.87	0.86	0.83	0.77	0.81	0.80	0.80
M	9.87	10.34	130.23	139.13	49.26	51.90	36.58	40.42	33.17	35.15	38.47	28.21	33.59	32.15	21.73	37.14
SD	6.07	6.74	19.61	18.95	7.26	7.23	7.12	6.48	6.07	5.86	6.94	5.72	5.47	5.69	5.67	6.08

Legenda: * $p < 0.05$; ** $p < 0.01$, SP-samoprocjena, PP-procjena prijateljske, TK-tjelesna kondicija, SA-seksualna privlačnost, ZT- zabrinutost zbog tjelesne težine, BES-ukupni rezultat na BES skali tjelesne privlačnosti, Rosenberg- ukupni rezultat na Rosenberg skali samopoštovanja, BFI- ukupni rezultat na jednoj od BFI dimenzija, O-otvorenost, E-ekstraverzija, U-ugodnost, S-savjesnost, N-neuroticizam, DSES- ukupni rezultat na DSES skali zavisti, α - Cronbach alpha, M-aritmetička sredina, SD-standardna devijacija

U sljedećem koraku provedene su APIM analize pomoću programa *APIM_SEM* (Stas i sur., 2018) kojima je cilj bio utvrditi odnos između tjelesne privlačnosti te njenih pripadajućih faktora i ukupnog rezultata na zavisti. U tablici 2. prikazani su cjeloviti rezultati APIM analiza provedenih u okviru ovog istraživanja. Prikazani su rezultati APIM analiza ispitaničine procjene i vlastite i prijateljičine tjelesne privlačnosti te pripadajućih faktora na ispitaničinu procjenu vlastite zavisti prema najboljoj prijateljici te procjenu zavisti najbolje prijateljice prema ispitanici. S obzirom na varijancu zajedničke metode partnerski efekti o kojima se izvještava u ovom prikazu rezultata nisu pravi partnerski efekti, već „kvazi-partnerski“.

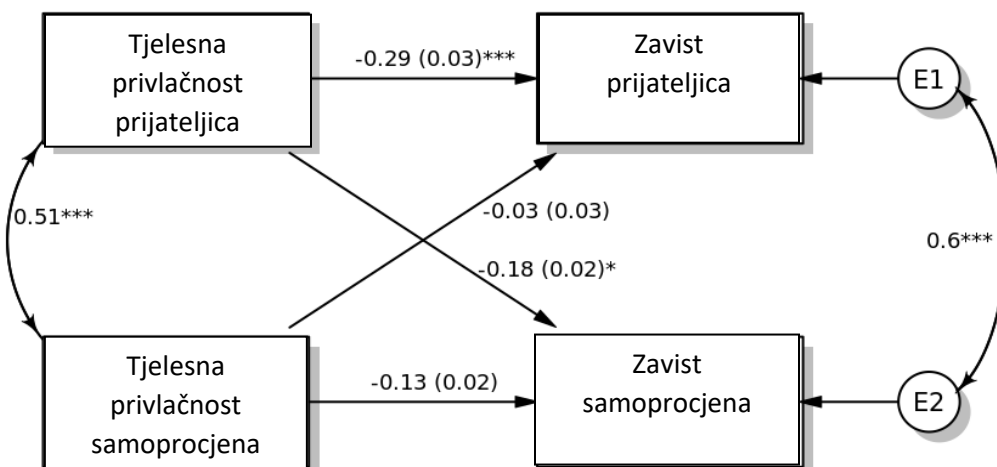
Tablica 2. Rezultati APIM analiza samoprocjene i procjene tjelesne privlačnosti i njenih faktora na samoprocjenu i procjenu zavisti

Prediktor	Kriterij	r_p	r_{ce}	Hi-kvadrat test (χ^2) ^a	Aktor efekt (β) SP→SP PP→PP	Partner efekt (β) SP→PP PP→SP	R^2	k	95% IP		Dijadni obrazac
									DG	GG	
TK	DSES	.28**	.62***	22.92***	-.17* -.09	-.08 -.06	.04 .02	0.36 0.81	-.62 -1.41	1.34 3.03	NMO Samo aktorski
SA		.54**	.61***	38.42***	-.12 - .36***	-.03 -.18*	.07 .12	1.51 -.09	-1.32 -.49	4.34 0.31	NMO Samo aktorski
ZT		.30**	.60***	51.97***	-.10 - .25***	-.10 -.21**	.07 .09	2.27 0.35	-1.48 -.23	6.01 0.93	Samo aktorski i obrazac para NMO
BES		.51**	.60***	49.03***	-.13 - .29***	-.03 -.18*	.08 .09	1.40 0.08	-1.03 -.44	3.83 0.61	NMO Samo aktorski

Legenda: TK-tjelesna kondicija, SA-seksualna privlačnost, ZT-zabrinutost zbog tjelesne težine, BES- ukupni rezultat na BES skali tjelesne privlačnosti, DSES- ukupni rezultat na DSES skali zavisti, r_p – korelacija između prediktorskih varijabli samoprocjene i procjene; r_{ce} – korelacija između pogrešaka samoprocjene i procjene kriterijskih varijabli; SP – samoprocjena; PP – procjena prijateljice; β – standardizirani beta koeficijent; R^2 – koeficijent determinacije; k – omjer partnerskog i aktorskog efekta ; 95% IP – interval pouzdanosti za k (Monte Carlo metoda uzorkovanja); NMO- nije moguće odrediti; DG – donja granica za 95% IP; GG – gornja granica za 95% IP; * $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$. Stupnjevi slobode za sve provedene testove iznose 6.

Prvom APIM analizom nastojao se istražiti odnos između ukupnog rezultata na mjeri tjelesne privlačnosti i ukupnog rezultata na mjeri zavisti. Dobiven je statistički značajan aktorski efekt tjelesne privlačnosti najbolje prijateljice na procjenu zavisti najbolje prijateljice prema ispitanici, što znači da ukoliko je procijenjena tjelesna privlačnost prijateljice viša, procjenjuje se da će najbolja prijateljica pokazivati manju zavist prema ispitanici. Nije dobiven statistički značajan aktorski efekt tjelesne privlačnosti ispitanice na samoprocjenu zavisti ispitanice prema najboljoj prijateljici. Analizom partnerskih efekta utvrđeno je da postoji statistički značajan partnerski efekt procjene tjelesne privlačnosti prijateljice na samoprocjenu zavisti ispitanice prema najboljoj prijateljici, što znači da ispitanica procjenjuje da je tjelesna privlačnost njene najbolje prijateljica veća, njena će zavist prema najboljoj prijateljici biti manja. Nije dobiven statistički značajan partnerski efekt samoprocjene tjelesne privlačnosti na procjenu zavisti najbolje prijateljice prema ispitanici. Na slici 1. prikazan je model sa standardiziranim parametrima procjene i samoprocjene.

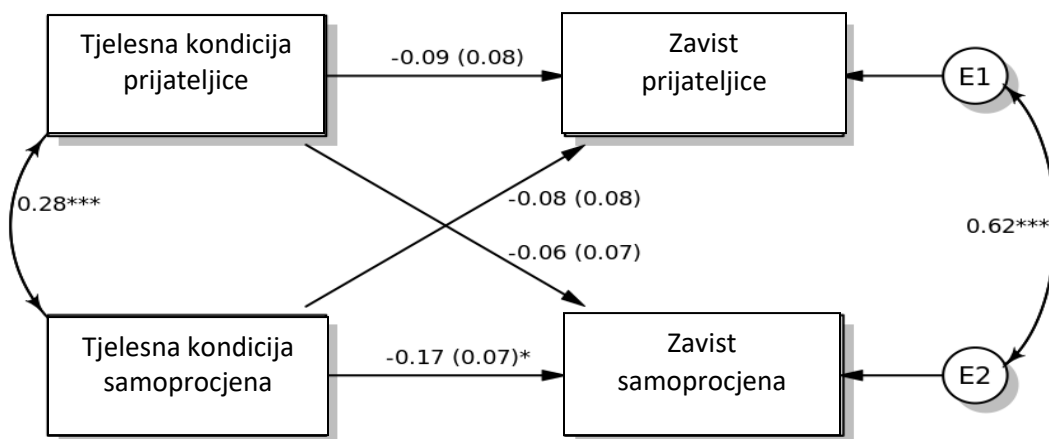
Slika 1. Prikaz modela odnosa samoprocjene i procjene prijateljčine tjelesne privlačnosti i zavisti kod ispitanice i prijateljice

Također, APIM analizom je proučavan odnos između faktora tjelesne privlačnosti- tjelesne kondicije i ukupnog rezultata na zavisti. Dobiven je statistički značajan aktorski efekt tjelesne kondicije ispitanice na samoprocjenu zavisti prema najboljoj prijateljici, što znači da ispitanice

koje procjenjuju vlastitu tjelesnu kondiciju boljom manje doživljavaju zavist prema najboljoj prijateljici. Nije dobiven statistički značajan aktorski efekt tjelesne kondicije najbolje prijateljice na procjenu zavisti najbolje prijateljice prema ispitanici. Analizom partnerskih efekata utvrđeno je da ne postoji statistički značajan partnerski efekt tjelesne kondicije najbolje prijateljice na samoprocjenu zavisti prema najboljoj prijateljici, kao ni statistički značajan partnerski efekt tjelesne kondicije ispitanice na procjenu zavisti najbolje prijateljice prema ispitanici ($p = -0.08$, $p > 0.05$, 95% CI [-0.24, 0.07]). Na slici 2. prikazan je model sa standardiziranim parametrima procjene i samoprocjene.

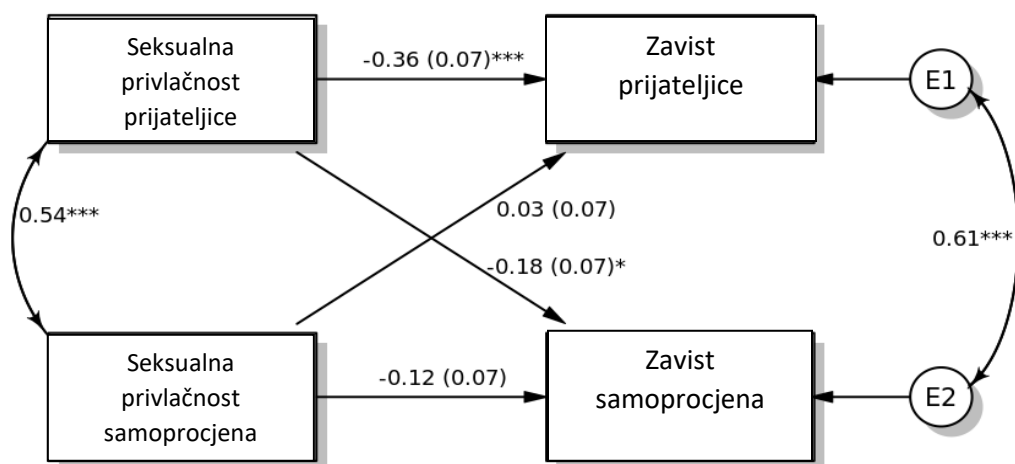
Slika 2. Prikaz modela odnosa samoprocjene i procjene prijateljice za faktor tjelesne kondicije i zavist kod ispitanice i prijateljice

Nadalje, slijedećom APIM analizom proučavan je odnos između faktora tjelesne privlačnosti- seksualne privlačnosti i ukupnog rezultata na zavisti. Dobiven je statistički značajan aktorski efekt seksualne privlačnosti najbolje prijateljice na procjenu zavisti najbolje prijateljice prema ispitanici, što znači da ukoliko je procijenjena seksualna privlačnost prijateljice veća njena će procijenjena zavist prema ispitanici biti manja. Nije dobiven statistički značajan aktorski efekt seksualne privlačnosti ispitanice na samoprocjenu zavisti prema najboljoj prijateljici. Analizom partnerskih efekata utvrđeno je da postoji statistički značajan partnerski efekt seksualne privlačnosti najbolje prijateljice na samoprocjenu zavisti, što znači da ispitanice koje procjenjuju

seksualnu privlačnost najbolje prijateljice većom pokazuju manju zavist prema prijateljici. Nije dobiven statistički značajan partnerski efekt seksualne privlačnosti ispitanice na procjenu zavisti najbolje prijateljice prema ispitanici. Na slici 3. prikazan je model sa standardiziranim parametrima procjene i samoprocjene.

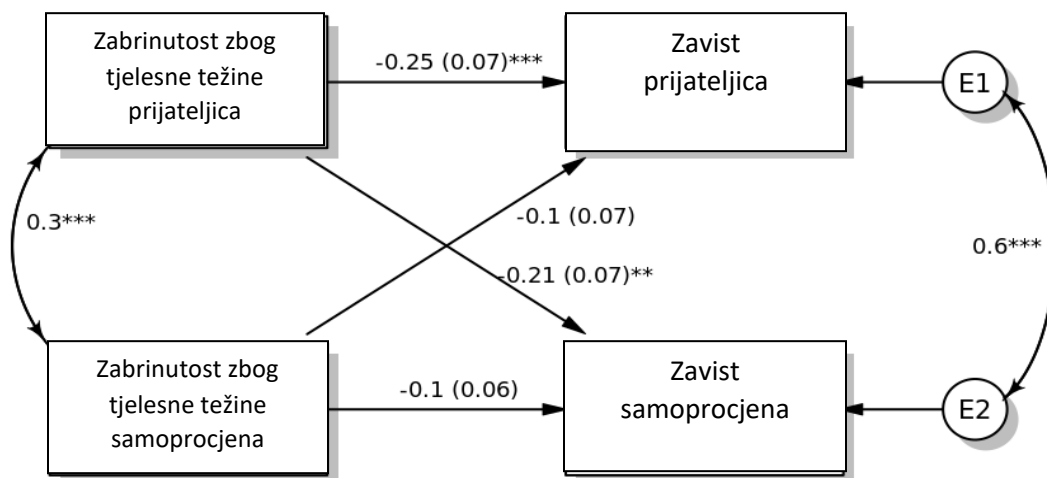
Slika 3. Prikaz modela odnosa samoprocjene i procjene prijateljice za faktor seksualne privlačnosti zavisti kod ispitanice i prijateljice

Kako bi se obradili svi faktori tjelesne privlačnosti, APIM analizom utvrđivan je odnos između faktora tjelesne privlačnosti- zabrinutosti zbog tjelesne težine i ukupnog rezultata na zavisti. Dobiven je statistički značajan aktorski efekt zabrinutosti zbog tjelesne težine najbolje prijateljice na procjenu zavisti najbolje prijateljice prema ispitanici, što znači da ukoliko je procijenjena zabrinutost zbog tjelesne težine najbolje prijateljice veća, procijenjena zavist prijateljice prema ispitanici biti će manja. Nije dobiven statistički značajan efekt zabrinutosti zbog tjelesne težine ispitanice na samoprocjenu zavisti prema najboljoj prijateljici. Analizom partnerskih efekata utvrđeno je da postoji statistički značajan partnerski efekt procjene zabrinutosti zbog tjelesne težine prijateljice na samoprocjenu zavisti ispitanice prema najboljoj prijateljici, što znači da ukoliko je procijenjena zabrinutost zbog tjelesne težine najbolje prijateljice veća, samoprocjena zavisti ispitanice prema najboljoj prijateljici biti će manja. Nije dobiven statistički značajan partnerski efekt samoprocjene zabrinutosti zbog tjelesne težine ispitanice na procjenu

zavisti najbolje prijateljice prema. Na slici 4. prikazan je model sa standardiziranim parametrima procjene i samoprocjene.

Slika 4. Prikaz modela odnosa samoprocjene i procjene prijateljice za faktor zabrinutosti zbog tjelesne težine i zavisti kod ispitanice i prijateljice

Nakon provedenih APIM analiza provedene su i hijerarhijske regresijske analize s ciljem utvrđivanja doprinosa faktora tjelesne privlačnosti na samoprocjenu i procjenu zavisti nakon kontrole pet dimenzija ličnosti i samopoštovanja ispitanice. U prvom koraku uvrštavane su dimenzije ekstraverzije, ugodnosti, savjesnosti, neuroticizma, otvorenosti i samopoštovanja, a u drugom faktori tjelesne privlačnosti: seksualna privlačnost, tjelesna kondicija i zabrinutost zbog tjelesne težine. U tablici 3. su prikazani rezultati hijerarhijske regresijske analize te standardizirani (β) regresijski koeficijenti pojedinih prediktora.

Tablica 3. Rezultati hijerarhijske regresijske analize s crtama ličnosti, samopoštovanjem te faktorima tjelesne privlačnosti kao prediktorima vlastite zavisti i zavisti prijateljice

Prediktori	Vlastita zavist			Zavist prijateljice		
	β	r	sr	β	r	sr
1. korak						
Ekstraverzija	-.10	-.19**	-.08	-.05	-.14**	-.04
Ugodnost	-.31**	-.35**	-.25**	-.25**	-.27**	-.20**
Savjesnost	-.01	-.16*	-.01	.02	-.11	.02
Neuroticizam	-.02	.25**	-.01	-.02	.21**	-.01
Otvorenost	.01	-.18**	.01	.09	-.08	.08
Samopoštovanje	-.12	-.26**	-.09	-.21*	-.27**	-.16*
	R ²	.15			.12	
	F	5.88** (df=6,198)			4.35** (df=6,198)	
2.korak						
Ekstraverzija	-.09	-.19**	-.07	-.04	-.14**	-.03
Ugodnost	-.30**	-.35**	-.25**	-.19*	-.27**	-.15*
Savjesnost	.00	-.16*	.00	.03	-.11	.03
Neuroticizam	-.01	.25**	-.01	-.04	.21**	-.03
Otvorenost	.01	-.18**	.01	.10	-.08	.09
Samopoštovanje	-.11	-.26**	-.08	-.17*	-.27**	-.13*
Seksualna privlačnost	-.05	-.21**	-.02	-.25*	-.35*	-.17*
Tjelesna kondicija	.01	-.17**	.00	.22*	-.11	.17*
Zabrinutost zbog tj. težine	.03	-.15*	.01	-.19*	-.29*	-.13*
	R ²	.15			.20	
	ΔR^2	.00			.08	
	F	0.07 (df=3,195)			6.75** (df= 3,195)	

Legenda: β - standardizirani regresijski B koeficijent; r- Pearsonov koeficijent korelacije; sr- semiparcijalna korelacija; ΔR^2 - promjena koeficijenta determinacije; R² = proporcija ukupno objašnjene varijance

*p < .05, **p < .01

Prvom hijerarhijskom regresijskom analizom dobiveno je da samopoštovanje, ekstraverzija, ugodnost, savjesnost, neuroticizam i otvorenost objašnjavanju statistički značajan dio samoprocjene zavisti ($R^2=.15$, $F_{6,198}=5.88$, $p<.01$), dok samoprocjena tjelesne kondicije, seksualne privlačnosti i zabrinutosti zbog tjelesne težine ne objašnjavaju statistički značajan dio varijance samoprocjenjene zavisti povrh već navedenih varijabli ($\Delta R^2=.00$, $\Delta F_{3,195}=0.09$, $p>.05$). Rezultati prve regresijske analize pokazuju da je regresijskim modelom ukupno objašnjeno 15% varijance vlastite zavisti. Crte ličnosti i samopoštovanje ukupno objašnjavaju svih 15% varijance, a faktori

tjelesne privlačnosti ne pridonose značajno objašnjenju varijance, tako da u drugom koraku nema promjene u postotku objašnjene varijance vlastite zavisti. U oba je koraka jedino ugodnost značajan negativni prediktor vlastite zavisti. Odnosno, u konačnom modelu niža je ugodnost značajan prediktor zavisti ispitanice prema najboljoj prijateljici.

Drugom regresijskom analizom dobiveno je da samopoštovanje, ekstraverzija, neuroticizam, savjesnost, otvorenost i ugodnost objašnjavanju statistički značajan dio prijateljičine procjene zavisti ($R^2=.12$, $F_{6,198}=4.35$, $p<.01$), te da varijable procjene prijateljičine tjelesne kondicije, seksualne privlačnosti i zabrinutosti zbog tjelesne težine objašnjavaju statistički značajan dio varijance procjene prijateljičine zavisti povrh već navedenih varijabli ($\Delta R^2=.08$, $\Delta F_{3,195}=6.75$, $p<.01$). Rezultati druge regresijske analize pokazuju da je regresijskim modelom ukupno objašnjeno 20% varijance zavisti prijateljice. Crte ličnosti i samopoštovanje ukupno objašnjavaju 12% varijance, dok je u drugom koraku dodavanjem faktora tjelesne privlačnosti dobiveno dodatnih 8% objašnjenja varijance zavisti prijateljice. Ugodnost i samopoštovanje značajni su negativni prediktori zavisti prijateljice u oba koraka. Uvrštavanjem faktora tjelesne privlačnosti u drugom koraku pokazuje se da su seksualna privlačnost i zabrinutost zbog tjelesne težine negativni prediktori, a tjelesna kondicija pozitivan prediktor zavisti prijateljice. Dakle, u konačnom su modelu niža ugodnost, samopoštovanje, seksualna privlačnost i zabrinutost zbog tjelesne težine te viša tjelesna kondicija značajni prediktori zavisti najbolje prijateljice prema ispitanici.

4. Rasprava

Zavist, kao složena emocija samosvijesti, važan je faktor u socijalnim i romantičnim odnosima. Sama činjenica da zavist, za razliku od ljubomore, nužno uključuje samo dvije osobe te njihove karakteristike, imovinu ili neke druge osobno relevantne aspekte ljudskog funkcioniranja (Smith i Kim, 2007), čini ju važnim čimbenikom i u prijateljskim odnosima. Prema temeljnim postavkama teorije socijalne usporedbe (Festinger, 1954) ljudi su prvenstveno skloni uspoređivati se s osobama s kojima dijele zajedničke karakteristike, osobama koje su u blizini i po relevantnim odrednicama slične onima koji vrše usporedbu. Jedna od iznimno relevantnih karakteristika za žene u prelasku iz adolescentne u mlađu odraslu dob je definitivno tjelesna privlačnost, s obzirom na to da je u toj dobi najizraženija usmjerenost mladih žena ka pronalaženju

adekvatnog romantičnog partnera. Također, ta dob predstavlja i vrhunac reproduktivnog potencijala žena pa iz toga slijedi da kroz pronalaženje partnera s kojim se mogu ispuniti evolucijski izazovi još više usmjerava mlade žene da posebnu pažnju posvete svome fizičkom izgledu, ali i fizičkom izgledu neposrednih konkurentica za jednake resurse iz okoline (Hill i Buss, 2006). Jednu skupinu potencijalnih konkurentica za resurse iz okoline, iako suprotno samoj prirodi odnosa, predstavljaju prijateljice te prije svega najbolje prijateljice, jer su ciljne osobe prema kojima se osjeća najviše zavisti najčešće slične i bliske u vremenu, mjestu, dobi i po reputaciji osobi koja vrši procjenu (Salovey i Rodin, 1991). Za doživljavanje zavisti bitno je koliko je karakteristika ili aspekt razlikovanja s osobom s kojom se uspoređuje relevantan za osobu koja vrši usporedbu. Pretpostavlja se da je za žene u mlađoj odrasloj dobi izgled te pripadna tjelesna privlačnost jedan od najvažnijih aspekata koji omogućava uspjeh u socijalnim i romantičnim odnosima. Prvenstveno, važno je koliko je sama osoba zadovoljna svojim tjelesnim izgledom, odnosno koliko visokom procjenjuje svoju tjelesnu privlačnost. Rezultati provedenog istraživanja u određenoj mjeri potvrđuju ove pretpostavke. Većina dobivenih rezultata potvrđuje hipoteze o aktorskim efektima samo za ispitaničinu procjenu tjelesne privlačnosti najbolje prijateljice te njene zavisti, dok za vlastite procjene uglavnom nisu dobiveni statistički značajni efekti. Tako je za najbolju prijateljicu dobiven statistički značajan aktorski efekt za generalnu tjelesnu privlačnost, te faktore seksualne privlačnosti i zabrinutosti zbog vlastite tjelesne težine. Odnosno, svi su dobiveni efekti okrenuti u smjeru da što je viša procjena tjelesne privlačnosti ili nekog od pripadnih faktora, to će procjena zavisti najbolje prijateljice prema ispitanici biti niža. Važno je napomenuti da je u ovom istraživanju konstrukt zavisti promatran u isključivo socijalnom kontekstu, kontekstu međuljudskih i romantičnih odnosa (Rentzsch i Gross, 2015). Dakle, ispitanice su procijenile da ukoliko njihove najbolje prijateljice smatraju svoju tjelesnu i seksualnu privlačnost kao zadovoljavajuće te nisu zabrinute zbog svoje tjelesne težine, odnosno zadovoljne su s tim karakteristikama, u manjoj će mjeri pokazivati zavist prema ispitanicama te njihovom uspjehu u socijalnim odnosima i pronalaženju romantičnih partnera. Ovakvi rezultati u skladu su s pretpostavkama jer potvrđuju da pojava zavisti izostaje kada se osoba ne osjeća inferiorno i ogorčeno pošto smatra da posjeduje za nju relevantne karakteristike (Smith, 1991), odnosno nije izložena nepovoljnoj socijalnoj usporedbi (Salovey i Rodin, 1984). Razlog za izostanak značajnog aktorskog efekta za faktor tjelesne kondicije kod procjene za najbolju prijateljicu može biti činjenica da je tu odrednicu najteže procijeniti za drugu osobu, odnosno tjelesna kondicija je više

stanje nego vidljiva karakteristika pa ispitanice pri procjeni nisu davale sud na temelju objektivnih i vidljivih dokaza kod najbolje prijateljice, već više na subjektivnoj procjeni stanja i osjećaja koje njihova najbolja prijateljica ima u vezi svoje fizičke energije. Npr. neke od čestica koje su ispitivale tjelesnu kondiciju bile su „tjelesna izdržljivost“ i „razina energije“ koje same po sebi sugeriraju da ih jedino ispravno može procijeniti osoba sama za sebe.

Za razliku od aktorskih efekata vezanih za tjelesnu privlačnost i zavist najbolje prijateljice, značajni aktorski efekti za samoprocjenu tjelesne privlačnosti i pripadnih faktora te njihov utjecaj na ispitanicinu zavist uglavnom su izostali. Odnosno, dobiven je samo statistički značajan aktorski efekt za utjecaj samoprocjene tjelesne kondicije na zavist ispitanice prema najboljoj prijateljici. Ovakav rezultat sugerira ispravnost pretpostavke da je za faktor tjelesne kondicije bitna samoprocjena, odnosno da je priroda čestica kojima se taj faktor mjeri takva da je važna introspekcija i samoprocjena subjektivnog doživljaja energetske potencijala vlastitog tijela kako bi procjena prikladno vrijedila za osobu (Franzoi i Shields, 1984). Izostanak značajnih aktorskih efekata za samoprocjenu ukupne tjelesne privlačnosti te faktora seksualne privlačnosti i zabrinutosti zbog vlastite tjelesne težine te njihov odnos sa zavisti prema najboljoj prijateljici može upućivati na sklonost ka davanju socijalno poželjnih odgovora. Zavist, kao socijalna emocija, upućuje na internalnu neugodu, ali je i socijalno nepoželjna emocija koju se sagledava kao povezanu sa socijalno nepoželjnim ponašanjima te se osobu koja zavidi doživljava kao onu koja „se raduje tuđoj nesreći“ (Smith i Kim, 2007). Dakle, moguće je da su ispitanice prilikom vršenja samoprocjene za zavist nastojale dati odgovore koji bi upućivali da nisu sklone doživljavanju emocije koja je primarno socijalno nepoželjna. Uz to, mora se sagledati i priroda odnosa u kojem su ispitanica i druga osoba za koju vrši procjenu, a koji je korišten kao polazišna točka ovoga istraživanja. Odnos s najboljom prijateljicom je nešto što je za osobu vrlo vjerojatno važno održavati jer su dobrobiti koje proizlaze iz njega najčešće velike. Zadovoljena je potreba za socijalnom i emocionalnom podrškom, dijele se određeni interesi i stavovi pa je vjerojatnije da su ispitanice prilikom samoprocjene vlastite zavisti prema najboljoj prijateljici u većoj mjeri sagledavale moguće negativne posljedice procjenjivanja i „priznavanja“ da su zavidne najboljoj prijateljici na njenom uspjehu u socijalnim odnosima i pronalaženju romantičnih partnera. Isto su u dosta manjoj mjeri uzimale u obzir donoseći procjenu za najbolju prijateljicu.

APIM u svojoj osnovnoj pretpostavci ima dva efekta: aktorski i partnerski, pa je nakon aktorskog izračunat i partnerski efekt za utjecaj samoprocjene i procjene tjelesne privlačnosti i pripadnih faktora na samoprocjenu i procjenu zavisti. Suprotno hipotezama istraživanja u potpunosti su izostali partnerski efekti u modelima koji su u odnos doveli samoprocjenu tjelesne privlačnosti, tjelesne kondicije, seksualne privlačnosti i zabrinutosti zbog vlastite tjelesne težine te procjene zavisti najbolje prijateljice prema ispitanici. Odnosno, način na koji ispitanica procjenjuje adekvatnost svog tjelesnog izgleda i pripadnih faktora neće biti jasno povezan s mjerom u kojoj ispitanica procjenjuje da joj njena najbolja prijateljica zavidi. Ovdje se još jednom potvrđuje razlika u načinu na koji su ispitanice pristupale samoprocjeni u odnosu na procjenu za najbolju prijateljicu i potvrđuje varijancu zajedničke metode. Za razliku od toga, partnerski efekti u modelima u kojima je u odnos dovedena procjena tjelesne privlačnosti, seksualna privlačnost i zabrinutost zbog tjelesne težine za najbolju prijateljicu te samoprocjena zavisti statistički su značajni. U sva tri slučaja dobiveno je da što je ispitaničina procjena o aspektima tjelesne privlačnosti najbolje prijateljice viša, to će samoprocjena zavisti ispitanice prema najboljoj prijateljici biti niža. Odnosno, ukoliko je procijenjeno da je prijateljica tjelesno i seksualno privlačna te je zadovoljna svojom tjelesnom težinom, ispitanica joj manje zavidi na uspješnosti u socijalnim i romantičnim odnosima. Neočekivan nalaz, međutim, može upućivati na važnu ulogu prijateljskih odnosa te njihovog značenja za ispitanice u istraživanju. Potencijalni benefiti zadovoljavajućih istospolnih prijateljskih odnosa uključuju pozitivne utjecaje na zdravlje i emocionalnu dobrobit (Hays, 1985). Važna odrednica prijateljskih odnosa žena, za razliku od muških prijateljstava, je veća emocionalna intimnost te mogućnost da žene svoje internalne doživljaje dijele u sigurnoj okolini. Žene češće dijele svoje osjećaje i percepcije o sebi i drugima te su im najbitnije odrednice uspješnih prijateljstava pomoć i podrška koje dobivaju od prijateljice (Caldwell i Peplau, 1982). Ovi nalazi potvrđuju da žene u velikoj mjeri vrednuju zadovoljstvo i radost svojih prijateljica. Dakle, uspjeh u socijalnim i romantičnim odnosima prijateljice ne mora nužno biti pokazatelj inferiornosti i neadekvatnosti procjeniteljice. Iako neočekivani, ovi rezultati mogu predstavljati okvir za buduća istraživanja kojima bi se mogao dublje ispitati prijateljski odnos te bi bilo važno utvrditi utječe li socijalna uspješnost jedne osobe u prijateljskom odnosu na socijalnu uspješnost i druge osobe.

S obzirom na to da su u istraživanju korištene i mjere samopoštovanja te ličnosti ispitanice, izračunate su hijerarhijske regresijske analize kojima se nastojalo utvrditi koliko samopoštovanje

i osnovnih pet crta ličnosti doprinose objašnjenju varijance zavisti, uz procjene faktora tjelesne privlačnosti. Rezultati hijerarhijske regresijske analize u kojoj je ispitivano koliko različiti faktori tjelesne privlačnosti objašnjavaju varijancu samoprocjene zavisti povrh samopoštovanja i crta ličnosti ispitanice pokazali su da su upravo samopoštovanje, neuroticizam, ugodnost, savjesnost, ekstraverzija i neuroticizam objasnili statistički značajan dio samoprocjene zavisti. Tako je ugodnost ispitanice bila jedini značajan negativni prediktor zavisti ispitanice prema najboljoj prijateljici u oba koraka, odnosno niža ugodnost predi­cira višu vlastitu zavist. Samoprocjena seksualne privlačnosti, tjelesne kondicije i zabrinutosti zbog težine vlastita tijela nije objasnila statistički značajan dio varijance povrh crta ličnosti i samopoštovanja u prvom koraku. Ovakvi rezultati za ispitanicu podupiru hipotezu o zavisti kao dispozicijskoj crti te povezanosti zavisti s ličnošću osobe. Čini se da su ljudi određenog profila ličnosti skloniji doživljavanju zavisti od ostalih. Isto nije bilo dobiveno za procjenu zavisti najbolje prijateljice, pa je druga regresijska analiza pokazala da varijable procjene pripadnih faktora tjelesne privlačnosti objašnjavaju statistički značajan dio varijance procjene prijatelj­ičine zavisti prema ispitanici povrh samopoštovanja i crta ličnosti. U prvom su koraku samopoštovanje i ugodnost ispitanice bili negativni prediktori procjene zavisti najbolje prijateljice prema ispitanici. Isti faktori ostali su negativni prediktori i u drugom koraku, no u drugom koraku su se kao značajni prediktori pokazali i faktori tjelesne privlačnosti. Tako su u konačnom modelu seksualna privlačnost i zabrinutost zbog tjelesne težine negativni prediktori, a tjelesna kondicija pozitivan prediktor zavisti prijateljice. Odnosno niže samopoštovanje, niža ugodnost, niža seksualna privlačnost i niža zabrinutost zbog vlastite tjelesne težine te viša tjelesna kondicija ispitanice predi­cirale su višu procjenu zavisti koju doživljava najbolja prijateljica prema ispitanici. Ovakav nalaz je donekle i očekivan te opravdan činjenicom da je samo jedna osoba vršila procjenu zavisti i tjelesne privlačnosti za sebe i najbolju prijateljicu, dok su izvršene isključivo samoprocjene samopoštovanja i crta ličnosti. Rezultat druge regresijske analize povezuje zavist i samopoštovanje. Prethodna istraživanja pokazala su da su pojedinci sa stabilnijim i višim samopoštovanjem u manjoj mjeri skloniji doživljavanju zavisti (Vrabel, Zeigler-Hall i Southard, 2018). Ljudi s višim samopoštovanjem u manjoj mjeri pokazuju socijalno nepoželjna ponašanja i neprimjerene reakcije te su također manje skloni hostilnosti u socijalnim odnosima. Dapače, više razine samopoštovanja pozitivno su povezane s mentalnom dobrobiti i zdravljem (Rentzsch, Schröder-Abé i Schütz, 2015). Dispozicijski zavidne osobe vrlo često dodatno pokazuju i trajan osjećaj inferiornosti te trajnu negativnu samoevaluaciju (Parrot i

Smith, 1993). Stoga, moguće je da su ispitanice koje imaju niže samopoštovanje te se percipiraju inferiornijima koristile pripisivanje zavisti najboljoj prijateljici kao obrambeni mehanizam kojim pokušavaju opravdati svoju nesigurnost u socijalnim odnosima. Što se tiče crta ličnosti, kroz istraživanja nije često povezivana zavist sa svih pet temeljnih crta ličnosti iz „*Big Five*“ modela. U istraživanju Xianga i suradnika (2016) pronađena je statistički značajna pozitivna povezanost neuroticizma i dispozicijske zavisti, dok povezanosti zavisti i ostale četiri crte ličnosti nisu bile statistički značajne. Zanimljivim istraživanjem u kojem je proučavana situacijska zavist vezana uz komparaciju ispitanika s ostalim korisnicima društvene mreže *Facebook* dobiveni su rezultati o značajnoj negativnoj povezanosti situacijske zavisti i savjesnosti te ugodnosti te značajnoj pozitivnoj povezanosti situacijske zavisti i neuroticizma (Wallace, James i Warkentin, 2017). Prema rezultatima opisane regresijske analize čini se da su određene relativno stabilne i trajne karakteristike ispitanica i njihovog psihološkog funkcioniranja određivale u kojoj mjeri inače pokazuju sklonost doživljavanja te pokazivanja zavisti. Sukladno ovakvim rezultatima, kroz buduća bi istraživanja bilo poželjno dublje ispitati odnos samopoštovanja te crta ličnosti i zavisti, ali i koliko je viđenje vlastite tjelesne privlačnosti povezano sa samopoštovanjem. Također, kroz APIM nacrt poželjno je da se osigura da obje strane izvrše samoprocjene vlastite ličnosti i samopoštovanja.

Općenito, rezultati provedenog istraživanja ne opovrgavaju postojanje zavisti u prijateljskim odnosima kod žena mlađe odrasle dobi. Dob ispitanica u ovome istraživanju bila je važan faktor u odabiru uzorka s obzirom na to da konzistentne nalaze koji potvrđuju da se razina i učestalost doživljavanja zavisti smanjuje porastom dobi osobe (Mujcic i Oswald, 2018). Prosječna dob te raspon dobi ispitanica i njihovih najboljih prijateljica bile su podjednake, odnosno sve osobe uključene u ovo istraživanje su ili u prijelazu iz adolescentne u mlađu odraslu dob ili su osobe mlađe odrasle dobi. Također, dob ispitanica bila je važna i s obzirom da je tjelesna privlačnost izabrana kao kvaliteta i resursna prednost koja će najvjerojatnije imati ključnu ulogu u doživljavanju zavisti u kompeticiji za socijalne i reproduktivne resurse. Privlačnost je neupitno kvaliteta koja ima izravan utjecaj na reproduktivan uspjeh i poželjnost u pronalaženju partnera te socijalnim odnosima (DelPriore, Hill i Buss, 2012). Pozitivna samoprocjena vlastitih tjelesnih atributa u pozitivnoj je korelaciji sa samopoštovanjem, a u heteroseksualnim odnosima ta povezanost utječe i na veću vjerojatnost upuštanja u seksualne odnose (Trapnell, Meston i Gorzalka, 1997). Iako je opravdano pretpostaviti da bi odabir nekog drugog odnosa između

ispitanice i druge osobe (primjerice susjede podjednake dobi) rezultirao jasnijim i generalno značajnim aktorskim efektima, ovo istraživanje potvrđuje nalaze o tome da su osobe s kojima se vrši usporedba željenih karakteristika često slične po glavnim odrednicama te uglavnom u neposrednoj blizini osoba koje doživljavaju zavist, odnosno osobe s kojima se ostvaruju učestali socijalni kontakti (Smith i Kim, 2007). Odabir najboljih prijateljica kao osoba s kojima se ispitanice uspoređuju na temelju tjelesne privlačnosti opravdane je činjenicom da su osobe u tom odnosu često u socijalnom kontaktu te dijele brojne zajedničke karakteristike.

Međutim, prilikom interpretacije rezultata i proučavanja njihovih implikacija važno je u obzir uzeti ograničenja i metodološke nedostatke provedenog istraživanja. Vjerojatno najveći nedostatak predstavlja činjenica da je samo jedna osoba iz para najboljih prijateljica vršila samoprocjenu i procjenu korištenih mjera, pa je tako dijada čiji su aktorski i partnerski efekti ispitivani zapravo bila krnja, odnosno ne može se sa sigurnošću pretpostaviti da bi se rezultati replicirali kada bi bila uključena i druga osoba iz dijade. Također, iako je uzorak bio adekvatne veličine, baš zbog prije spomenutog nedostatka postoji mogućnost da je značajnost dobivenih aktorskih i partnerskih efekata dobivena kao rezultat korištene varijance zajedničke metode kojom je dobiven APIM, a ne do stvarnih rezultata. Uz to, zbog činjenice da je samo jedna osoba vršila procjenu za dijadu, nije sigurno bi li druga osoba u dijadi isto prepoznala ispitanicu kao svoju najbolju prijateljicu. Iako se može pretpostaviti da do toga ne bi došlo, postoji vjerojatnost da je najbolja prijateljica koju takvom smatra ispitanica socijalno vještija, sa širim socijalnim krugom te da s više osoba ima razvijen dubok prijateljski odnos pa stoga može neku drugu osobu smatrati najboljom prijateljicom. Poželjno bi bilo kroz slijedeća istraživanja ispitati stavove o prijateljstvu i provjeriti koje su karakteristike ključne da bi se neka osoba klasificirala najboljom prijateljicom. Što se tiče korištenih mjera, DSES i BES su prevedeni i prilagođeni za hrvatski jezik. Iako se *The Body Esteem Scale* (BES) može smatrati valjanim s obzirom da čestice tog upitnika čine isključivo pojmovi za dijelove tijela i tjelesne funkcije, što omogućuje jasan prijevod jedan za jedan, mora se postaviti pitanje o potencijalnim razlikama u načinu na koji se čestice grupiraju u faktore isključivo zbog kulturoloških razloga. BES (Franzoi i Shields, 1984) je primarno multidimenzionalna i spolno specifična mjera prvenstveno tjelesnog poštovanja, ali i tjelesne privlačnosti, pa se za iduća istraživanja sugerira pronalazak mjere isključivo tjelesne privlačnosti. Iako je prevođenje i korištenje BES-a jačalo razumijevanje tjelesnog samopoštovanja te tjelesne privlačnosti u ostalim kulturama, osim američke, oba su konstrukta kulturalno osjetljivi te su

podložni promjenama sukladno promjenama u standardima prema kojima se definira privlačno i zdravo tijelo u različitim kulturama (Frost i sur., 2018). Dakle, poželjno bi bilo kroz buduća istraživanja ispitati standarde privlačnog i zdravog tijela na hrvatskom uzorku kako bi se ti standardi mogli povezati s tjelesnom privlačnošću kao ispitivanim konstruktom. Dodatno ograničenje ovog istraživanja jest činjenica da se nije ispitala dispozicijska zavist ispitanica, odnosno generalna mjera u kojoj su ispitanice sklone doživljavati zavist neovisno o domeni, ciljnoj osobi ili vremenskim i prostornim čimbenicima. Stoga se za buduća istraživanja preporučuje korištenje mjere poput *Dispositional Envy Scale* (DES) (Smith, Parrot, Diener, Hoyle i Kim, 1999). Uputom i načinom prezentacije upitnika za potrebe ovog istraživanja nastojalo se izbjeći sugeriranje i odavanje da se u istraživanju radi o zavisti, već je korištena neutralna formulacija : „Pozivamo Vas da u svojstvu ispitanika sudjelujete u znanstvenom istraživanju u kojem će se prema Vašim odgovorima ustanoviti odnos između različitih tjelesnih karakteristika i emocionalnog doživljavanja.“. Međutim, neke su čestice u DSES upitniku mogle pažljivijoj ispitanici odati da se radi o emociji zavisti pa valja pretpostaviti da su neke ispitanice sukladno tome prilagođavale svoje odgovore kako bi ispoštovale socijalnu poželjnost.

Zaključno, ovim istraživanjem ostvaren je prvi korak ka razumijevanju značaja tjelesne privlačnosti kao važnog čimbenika u doživljaju zavisti prema socijalno bliskim osobama po pitanju uspjeha u socijalnim i romantičnim odnosima. Ovim istraživanjem potvrđene su osnovne pretpostavke teorije socijalne usporedbe te, unatoč izostanku pojedinih očekivanih nalaza, utjecaj procjene vlastite adekvatnosti na obilježjima ključnim u resursnoj kompeticiji na internalno emocionalno doživljavanje. Ovo istraživanje predstavlja dobar uvod u razumijevanje konstrukta zavisti u izrazito bliskim socijalnim odnosima kao što su prijateljstva. Buduća istraživanja mogu obuhvatiti i druge dijade koje se mogu smatrati emocionalno bliskima, poput rodbinskih veza (braća, sestre, roditelji i djeca), pri čemu je zbog razlika u doživljavanju zavisti kod muškaraca i žena bitno da su te dijade istospolne. Dodatno je poželjno produbiti znanja o povezanosti zavisti i samopoštovanja te povezanosti samopoštovanja i tjelesne privlačnosti, s obzirom na to da su mlađe ženske osobe pod socijalnim i kulturalnim pritiskom po pitanju tjelesnog izgleda što predstavlja pritisak i prijetnju samopoštovanju osobe i može voditi pojavi zavisti.

5. Zaključak

Aktorski i partnerski efekti dobiveni ovim istraživanjem govore o povezanosti između tjelesne privlačnosti i doživljaja zavisti prema najboljim prijateljicama kod žena mlađe odrasle dobi. Iako neke od hipoteza istraživanja nisu potvrđene, testiranjem modela o odnosu tjelesne privlačnosti i pripadnih faktora te zavisti u domeni socijalnog funkcioniranja dobiveni su statistički značajni aktorski i partnerski efekti. Tjelesna i seksualna privlačnost te zabrinutost zbog tjelesne težine najbolje prijateljice ima direktan utjecaj na procjenu zavisti najbolje prijateljice prema ispitanici, dok jedino tjelesna kondicija ispitanice ima direktan utjecaj na procjenu zavisti prema najboljoj prijateljici. Također, tjelesna i seksualna privlačnost te zabrinutost zbog tjelesne težine najbolje prijateljice utječu na samoprocjenu zavisti prema najboljoj prijateljici. Pojedini efekti su izostali, no generalan obrazac nalaza je jasan, odnosno što su karakteristike tjelesne privlačnosti procijenjene adekvatnijima, doživljaj zavisti manjeg je intenziteta i kod ispitanice i kod najbolje prijateljice. Uz to, utvrđeno je da je ugodnost ispitanice značajan negativni prediktor njene zavisti prema najboljoj prijateljici, kao i da ugodnost, samopoštovanje, seksualna privlačnost i zabrinutost zbog vlastite tjelesne težine negativno prediiraju, a tjelesna kondicija pozitivno prediira procjenu zavisti najbolje prijateljice prema ispitanici. Shodno tome, buduća bi istraživanja trebala proširiti uzorak tako da se ispituju i druge potencijalne dijade kojima je glavna odrednica emocionalna bliskost te kroz nacrt uključiti obje osobe u dijadi kako bi se moglo potvrditi da značajni efekti dobiveni u ovom istraživanju nisu rezultat metode već postojanja stvarnog odnosa tjelesne privlačnosti i zavisti kod žena mlađe odrasle dobi u prijateljskim odnosima.

6. Literatura

Appel, H., Gerlach, A.L. i Crusius, J. (2015). The interplay between Facebook use, social comparison, envy, and depression. *Current Opinion in Psychology*, 9, 44-49.

Barry, D., Pietrzak, R. H. i Petry, N. M. (2008). Gender differences in associations between body mass index and DSM-IV mood and anxiety disorders: Results from the national epidemiological survey on alcohol and related conditions. *Annual Review of Epidemiology*, 18, 458–466.

Benet-Martinez, V., John, O.P. (1998). *Los cinco grandes* across cultures and ethnic groups: Multitrait multimethod analyses of the Big Five in Spanish and English. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75, 729-750.

Bers, S.A. i Rodin, J. (1984). Social-Comparison Jealousy: A Developmental and Motivational Study. *Journal of Personality and Social Psychology*, 47(4), 766-779.

Buss, D.M., Larsen, R.J., Westen, D. i Semmelroth, J. (1992). Sex differences in jealousy: Evolution, physiology, and psychology. *Psychological Science*, 3(4), 251-255.

Caldwell, M.A. i Peplau, L.A. (1982). Sex Differences in Same-Sex Friendship. *Sex Roles*, 8(7), 721-732.

Carciofo, R., Yang, J., Song, N., Feng, D. i Zhang, K. (2016). Psychometric Evaluation of Chinese Language 44-Item and 10-Item Big Five Personality Inventories, Including Correlations with Chronotype, Mindfulness and Mind Wandering. *PLoS ONE*, 11(2). e1049963. doi: 10.1371/journal.pone.0149963.

Chae, J. (2017). Explaining Females' Envy Toward Social Media Influencers. *Media Psychology*, 1-17.

Cook, W.L. i Kenny, D.A. (2005). The Actor–Partner Interdependence Model: A model of bidirectional effects in developmental studies. *International Journal of Behavioral Development*, 29(2), 101-109.

Datta Gupta, N., Etcoff, N.L. i Jaeger, M.M. (2015). Beauty in Mind: The Effects of Physical Attractiveness on Psychological Well-Being and Distress. *Journal of Happiness Studies*, 17, 1313-1325.

- De Miguel, A., i Buss, D. M. (2011). Mate Retention Tactics in Spain: Personality, Sex Differences, and Relationship Status. *Journal of Personality*, 79, 563–586.
- DelPriore, D. J., Hill, S.E. i Buss, M. D. (2012). Envy: Functional specificity and sex-differentiated design features. *Personality and individual differences* 53, 317-322.
- Eagly, A. H., Ashmore, R. D., Makhijani, M. G. i Longo, L. C. (1991). What is beautiful is good but...:A meta-analytic review of research on the physical attractiveness stereotype. *Psychological Bulletin*, 110, 109–128.
- Festinger, L. (1954). A theory of social comparison processes. *Human Relations*, 7, 117-140.
- Franzoi, S.L. (1994). Further evidence of the reliability and validity of the body esteem scale. *Journal of Clinical Psychology*, 50, 237-239.
- Franzoi, S. L. i Shields, S. A. (1984). The Body Esteem Scale: Multidimensional structure and sex differences in a college population. *Journal of Personality Assessment*, 48, 173–178.
- Franzoi, S.L. i Klaiber, J.R. (2007). Body Use and Reference Group Impact: With Whom Do We Compare Our Bodies. *Sex Roles*, 56,. 205-214.
- Frost, K.A., Franzoi, S.L., Oswald, D.L. i Shields, S.A. (2018). Revising the Body Esteem Scale with a U.S. College Student Sample: Evaluation, Validation, and Uses for the BES-R. *Sex Roles*, 78, 1-17.
- Goldberg, L. R. (1993). The structure of phenotypic personality traits. *American Psychologist*, 48(1), 26–34.
- Habimana, E. i Massé L. (2000). Envy manifestations and personality disorders. *European Psychiatry*, 15(1), 15-21.
- Hays, R.B (1985). A Longitudinal Study of Friendship Development. *Journal of Personality and Social Psychology*, 48(4), 909-924.
- Heinberg, L. J. i Thompson, J. K. (1992). Social comparison: Gender, target importance ratings, and relation to body image disturbance. *Journal of Social Behavior and Personality*, 7, 335–344.

- Hill, S.E. i Buss, D.M. (2006). Envy and Positional Bias in the Evolutionary Psychology of Management. *Managerial and Decisional Economics*, 27, 131-143.
- Jordan, C. H. i Zeigler-Hill, V. (2013). Fragile self-esteem: The perils and pitfalls of (some) high self-esteem. (Ur.) Zeigler-Hill, V., *Self-esteem* (80–98). London: Psychology Press.
- Kenny, D.A. i Cook, W.L. (1999). Partner effects in relationship research: Conceptual issues, analytic difficulties, and illustrations. *Personal Relationships*, 6, 433-448.
- Kenny, D.A i Ledermann, T. (2010). Detecting, Measuring, and Testing Dyadic Patterns in the Actor–Partner Interdependence Mode. *Journal of Family Psychology*, 24(3), 359-366.
- Lange, J., i Crusius, J. (2015). The tango of two deadly sins: The social-functional relation of envy and pride. *Journal of Personality and Social Psychology*, 109, 453-472.
- Milfont, T.L. i Gouveia, V.V. (2009). A Capital Sin: Dispositional Envy and its Relations to Wellbeing. *Interamerican Journal of Psychology*, 43(3), 547-551.
- Mola, D. J., Saavedra, B.A. i Reyna, C. (2014). Evidences of Reliability and Validity of the Dispositional Envy Scale in Argentinian Samples. *International Journal of Psychological Research*, 7, 73-80.
- Mujcic, R. i Oswald, A.J. (2018). Is envy harmful to a Society's psychological health and wellbeing? A longitudinal study of 18,000 adults. *Social Science & Medicine*, doi: 10.1016/j.socscimed.2017.12.030
- Neu, J. (1980). Jealous thoughts. (Ur.) Rorty, A.O., *Explaining emotions*, (425-463). Univ of California Pr.
- Niedenthal, P.M. i Ric, F. (2017). *Psychology of emotion*. New York: Routledge Press.
- Parks, C.D., Rumble, A.C. i Posey, D.C. (2002). The Effects of Envy on Reciprocation in a Social Dilemma. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28(4), 509-520.
- Parrot, W.G. i Smith, R.H. (1993). Distinguishing the Experiences of Envy and Jealousy. *Journal of Personality and Social Psychology*, 64(9), 906-920.

- Ramachandran, V.S. i Jalal, B. (2017). The Evolutionary Psychology of Envy and Jealousy. *Frontiers in Psychology*, 8, 1-7.
- Rentzsch, K. i Gross, J. J. (2015). Who turns green with envy? Conceptual and empirical perspectives on dispositional envy: Dispositional envy. *European Journal of Personality*, 29, 530–547.
- Rentzsch, K., Schröder-Abé, M. i Schütz, A. (2015). Envy mediates the relation between low academic self-esteem and hostile tendencies. *Journal of Research in Personality*, 58, 143-153.
- Rosenberg, M. (1979) *Conceiving the self*. New York: Basic Books.
- Rosenberg, M. (1986). Self-concept from middle childhood through adolescence. (Ur.) Suls, J., *Psychological perspectives on the self. Vol.3. Psychological perspectives on the self* (107–136). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Salovey, P., i Rodin, J. (1984).Some antecedents and consequences of social-comparison jealousy. *Journal of Personality and Social Psychology*, 47, 780-792.
- Salovey, P., i Rodin, J. (1991). Provoking Jealousy and Envy: Domain Relevance and Self-Esteem Threat. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 10(4), 395-413.
- Schaubroeck, J. i Lam, S.S.K. (2004). Comparing lots before and after: Promotion rejectees' invidious reaction to promotees. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 94, 33-47.
- Seuntjens, T. G., Zeelenberg, M., van de Ven, N. i Breugelmans, S. M. (2015). Dispositional greed. *Journal of Personality and Social Psychology*, 108(6), 917–933.
- Smith, R.H.(1991). Envy and the sense of injustice. *Psychological perspectives on jealousy and envy*, 79-99.
- Smith, R. H. (2004). Envy and its transmutations. (Ur.) Tiedens, L.Z. i Leach, C.W. *The social life of emotions* (43–63). Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Smith, R.H., i Kim, S.H. (2007). Comprehending Envy. *Psychological Bulletin*, 133(1), 46-64.

Stas, L, Kenny, D.A., Mayer, A. i Loeys, T. (2018). Giving Dyadic Data Analysis Away: A User-Friendly App for Actor-Partner Interdependence Models. *Personal Relationships*, doi.:10.1111/pere.12230

Thompson, J. K. (1990). *Psychology practitioner guidebooks. Body image disturbance: Assessment and treatment*. Pergamon Press.

Trapnell, P.D., Meston, C.M. i Gorzalka, B. B. (1997). Spectatoring and the relationship between body image and sexual experience: Self-focus or self-valence? *The Journal of Sex Research*, 34, 267-278.

Van de Ven, N., Zeelenberg, M. i Pieters, R. (2009). Leveling up and down: The experiences of benign and malicious envy. *Emotion*, 9(3), 419-429.

Van de Ven, N. (2017). Envy and admiration: Emotion and motivation following upward comparison. *Cognition and Emotion*, 31(1), 193–200.

Vrabel, J.K., Zeigler-Hall, V. i Southard, A.C. (2018). Self-esteem and envy: Is state self-esteem instability associated with the benign and malicious forms of envy?. *Personality and Individual Differences*, 123, 100-104.

Wallace, L., James, T.L. i Warkentin, M. (2017). How do you feel about your friends? Understanding situational envy in online social networks. *Information & Management*, 54, 669-682.

Xiang, Y., Kong, F., Wen, X., Wu, Q. i Mo, L. (2016). Neural correlates of envy: Regional homogeneity of resting-state brain activity predicts dispositional envy. *NeuroImage*, 142, 225–230. doi:10.1016/j.neuroimage.2016.08.003